

Gemensam årsrapport utredning och lagföring 2016

Utgivare: Polismyndigheten, Box 12256, 102 26 Stockholm och Åklagarmyndigheten, Box 5533, 114 85 Stockholm.
Dnr: A534.161/2015, Saknr: 902 och ÅM2017-274.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning.....	5
Uppdraget	5
Rapportens huvudsakliga struktur.....	5
Genomförande och metoder	6
Allmänna förutsättningar för verksamheten.....	7
Polis och åklagare i samverkan	11
Effektivare samverkan.....	11
Pågående gemensamt utvecklingsarbete	12
Resultat – utredning och lagföring	15
Ärendeutveckling	16
Lagföring.....	21
Handläggningstider	25
Allmänhetens förtroende och bemötandet av brottsutsatta	27
Särskilt viktiga samverkansområden.....	28
En gemensam analys och bedömning	35
Bilaga 1 – Verksamhetsutfall per brottskategori.....	37
Bilaga 2 – Definitioner av centrala begrepp och resultat	39
Bilaga 3 - Brottindelning	42

Sammanfattning

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har i uppdrag att gemensamt analysera och bedöma resultatet för verksamheten utredning och lagföring samt att redovisa de insatser som myndigheterna gemensamt har vidtagit, eller som pågår, i syfte att förbättra denna verksamhet.

Polisregioner och åklagarområden lyfter fram några saker som varit framgångsrikt i samarbetet mellan polis och åklagare, bland annat utredningar av bedrägeribrott med hjälp av bedrägerinätverk¹ och med åklagare på bedrägerisektion. Framgångsrika arbetsmetoder är exempelvis gemensamma prioriteringar, strategier och satsningar på utvalda brottsområden samt samverkansforum och utredningsråd på olika organisatoriska nivåer. Områden som vissa polisregioner och åklagarområden anser behöver utvecklas är mer övergripande gemensamma prioriteringar och strategier, utbildningsinsatser, ledning av den polisiära jourverksamheten samt uppföljning av verksamheten dels lokalt avseende förhör och ärenden dels nationellt avseende den gemensamma statistiken.

Under året ingick Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten en överenskommelse om ärendesamordning och myndigheterna har som målsättning att vid behov genomföra samordnade insatser mot de mest brottsaktiva personerna. Polisen tog under 2016 fram nya effektiva verktyg (it-stöd) för att samordna ärenden och brott begångna av samma personer.

Nedan ges en sammanfattning av de övergripande statistiska resultaten för 2016 i jämförelse med 2015.

- Antalet inkomna ärenden till polisen minskade med knappt 3 procent. Det är framförallt tillgreppsbrott som minskat medan våldsbrott och bedrägeribrott har ökat. Ökningen av bedrägeribrotten avser framförallt kortbedrägerier i annans namn. Dessa brott är mycket svårutredda då bevisningen i många fall inte finns tillgänglig för polisen, till exempel för att den finns utomlands. För dessa ärenden inleddes det sällan förundersökning.
- Andelen ärenden där förundersökning inleddes var oförändrad under 2016 och uppgick till 42 procent.
- Ärenden redovisade till åklagare minskade med 10 procent jämfört med året innan. Av de ärenden som inkom till polisen och där förundersökning inleddes redovisades knappt 28 procent till åklagare. Detta är en minskning med drygt 2 procentenheter sedan föregående år.
- Antalet inkomna brottsmisstankar till åklagare minskade med 7 procent. Den största minskningen skedde för bedrägeribrotten och tillgreppsbrotten.
- Det totala antalet öppna ärenden hos polisen, både åklagar- och polisledda förundersökningar, ökade kraftigt, med drygt 11 procent. Det är framförallt de äldre öppna ärenden som ökat.
- Antalet lagförda personer minskade med 8 procent och lagföringsbesluten minskade med 13 procent.
- Kvaliteten (lagföringskvoten) i redovisade ärenden från polis till åklagare är på en fortsatt hög nivå och var drygt 93 procent 2016 vilket är oförändrat sedan året innan.

---

¹ Nätverk med åklagare och polis i frågor om bedrägerier.

- Andelen lagföringsbeslut (i relation till alla beslutade brottsmisstankar) minskade med 2 procentenheter jämfört med 2015.
- Medelgenomströmningstiderna för polisens ärenden redovisade till åklagare ökade från 107 till 113 dagar. För åklagare minskade den totala genomströmningstiden från inkommet underlag till beslut något, från 16 till 15 dagar.
- Förtroendet för rättsväsendet är relativt stabilt även om det minskade från 64 till 61 procent mellan 2015 och 2016. Hälften av de brottsutsatta har en positiv erfarenhet av polisens arbete.
- Inom de särskilda samverkansområdena sexualbrott och brott mot barn ökar de inkomna ärendena påtagligt medan antalet lagförda personer är relativt oförändrat. Arbetet med att förverka utbyte av brott utvecklas i positiv riktning.

Även om det finns positiva inslag får ändå det samlade resultatet för utredning och lagföring bedömas som otillfredsställande.

Förutsättningarna för att nå goda resultat har försvårats bland annat av

- en förändring i ärendesammansättningen (både genom en minskad andel ingripandebrott och en kraftig ökning av it-relaterade bedrägerier)
- den kraftsamling som våld med skjutvapen i utsatta områden har motiverat.

Liksom året dessförinnan har ombildningen till en polismyndighet inneburit en påtaglig påfrestning på verksamheten och därmed resultatet. Ett ökat användande av förundersökningsbegränsning har också gett färre antal brott och brottsmisstankar vilket påverkar antalet uppklarade brott negativt, även om det inte har någon negativ påverkan på antalet lagförda personer.

Det finns mycket pågående samverkansarbete mellan åklagare och polis och som syftar till att utveckla vår gemensamma förmåga till utredning och lagföring. Inom polisen pågår arbete med att förbättra rutiner och metoder i brottsutredningsarbetet bland annat genom beslut om ett åtgärdsprogram som innefattar mer resurser i form av civilanställda utredare, ett förbättrat it- och teknikstöd samt ett omfattande metodutvecklingsarbete.

Inledning

Uppdraget

Åtterrappporteringskravet lämnades av regeringen i december 2015 i respektive myndighets regleringsbrev för 2016. I regleringsbreven anges att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten gemensamt ska analysera och bedöma resultatet för verksamheten utredning och lagföring. Även de insatser som myndigheterna gemensamt har vidtagit, eller som pågår, i syfte att förbättra brottsutredningsverksamheten ska redovisas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 31 mars 2017.

Rapportens huvudsakliga struktur

Rapporten ska spegla båda myndigheternas arbete under 2016 med utredning och lagföring. Uppdraget är avgränsat till att omfatta verksamheten utredning och lagföring vilket påverkar omfattningen av vad som redovisas om utvecklingsåtgärder. Resultatredovisningen avser att täcka hela flödet från anmälan av brott till beslut om lagföring eller beslut som avslutar handläggningen.

Den som vill få en redovisning av de väsentligaste uppgifterna som ingår i respektive myndighets uppdrag kan ta del av årsredovisningarna för 2016.

Polis och åklagare i samverkan

Rapporten inleds med ett avsnitt där formerna för samverkan mellan polis och åklagare översiktligt beskrivs tillsammans med det utvecklingsarbete som gemensamt har bedrivits under året.

Resultatet – hur det har gått för verksamheten

Hur det har gått för verksamheten är många gånger beroende av vilka förutsättningar som funnits. I rapporten finns en ambition att hålla redovisningen av resultaten skild från bedömningen av resultaten och analysen av varför resultaten ser ut som de gör.

För att gemensamt kunna bedöma och analysera det myndigheterna åstadkommit tillsammans är det emellertid nödvändigt att identifiera de indikatorer/nyckeltal som bäst beskriver hur myndigheterna har klarat uppdraget. Naturligtvis är de mått som har redovisats i tidigare gemensamma årsrapporter, och som även används i myndigheternas respektive årsredovisning, relevanta. Årets rapport har dock utvecklats ytterligare för att bättre kunna svara mot uppdraget att redovisa de gemensamma resultaten. Nedan följer en genomgång av det som Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten tillsammans tycker är viktigt att svara upp mot för att bedöma hur det har gått för verksamheten.

Att det som kommer in hanteras

Förmågan att rätt omhänderta uppgiften att utreda brott är kopplad till att ärenden sett över tid avarbetas i samma takt som det kommer in nya ärenden. För att kunna bedöma myndigheternas *ärendehantering* är därför utvecklingen av balanserna viktig, liksom hur många ärenden som bearbetats och redovisats. I analysen av balansutvecklingen är omfattningen av inflödet av ärenden en viktig faktor.

Att lagföring sker

Syftet med strafflagstiftningen är att få medborgarna i allmänhet att undvika brott. Om det ska vara verkningsfullt så krävs att den kriminella handlingen med regelbundenhet leder till *lagföring*. Det finns många olika sätt att mäta hur framgångsrikt arbetet med att klara upp brott är. Omfattningen av *antalet* lagförda personer bedöms vara det mått som i sammanhanget bäst beskriver den nationella utvecklingen under ett år. I analysen av den utvecklingen är utredningsandelen – andelen ärenden redovisade till åklagare av alla ärenden där förundersökning inletts – viktig. Även mått över antalet och andelen

lagföringsbeslut, ställt i relation till alla åklagarbeslut, ingår i redovisningen. Andelen lagföringsbeslut i relation till alla beslut (lagföringskvot) används för att få en indikation på kvaliteten i förundersökningarna.

Att det går rimligt fort

Rimliga *handläggningstider*, det vill säga att utredning och lagföring inte tar onödigt lång tid är viktigt för både misstänkta och brottsutsatta men också för att möjligheterna till bevisning inte ska hinna försämrats. En sen reaktion medför dessutom att kopplingen mellan den kriminella handlingen och lagföringen blir mindre tydlig.

Tiden det tar att utreda brott kan mätas på olika sätt. Tiden från det att ett ärende inkommer till polisen till dess att ärendet redovisas till åklagare speglar bäst den relevanta tidsåtgången för brottsutredningar. Till den tiden ska beslutstiden hos åklagarna läggas för att man ska få en samlad bild av tiden för utredning.

Att allmänheten känner förtroende och att brottsutsatta är nöjda med bemötandet

Det är angeläget att de som utsatts för brott anser att de har fått ett professionellt bemötande av polis och åklagare, inte minst för *förtroendet* för vår verksamhet och därmed för benägenheten att anmäla och delta i brottsutredningar som leder till att brott kan klaras upp. Det är också viktigt att allmänheten har förtroende för hur vi sköter vårt uppdrag – för den upplevda tryggheten, för regelefterlevnaden, för att undvika privata uppgörelser, m.m. Uppgifter om förtroende finns att hämta från Brottsförebyggande rådets (Brås) nationella trygghetsundersökning (NTU).

Att vi samverkar inom särskilt viktiga områden

Resultatet redovisar i huvudsak den totala utrednings- och lagföringsverksamheten. Det är dock skillnad på hur det har gått för verksamheten om det exempelvis är fler som lagförts för hastighetsöverträdelser eller fler som lagförts för sexualbrott. För vissa brottstyper är det extra viktigt att polisen och åklagaren har en god samverkan. Inte sällan är dessa brott även förknippade med särskilda utmaningar att utreda samtidigt som det finns förväntningar hos såväl lagstiftaren, uttryckt genom exempelvis frister och återrapporteringskrav, som brottsutsatta och allmänhet i övrigt. För att kunna leva upp till detta behöver polis och åklagare ha ett nära samarbete och ett särskilt fokus på att utarbeta gemensamma metoder för den enskilda brottstypen.

Det finns några områden där det är särskilt viktigt att polis och åklagare samverkar och som i mycket hög grad utreds gemensamt. De *särskilt viktiga områden* som redovisas är

- sexualbrott
- brott mot barn
- våld i nära relation
- vår förmåga att återta utbyte av brott och brottslig verksamhet (brottsutbyte).

En gemensam analys och bedömning

Rapporten avslutas med en samlad analys och bedömning av verksamheten utredning och lagföring. Hur det har gått för verksamheten, orsaker till detta och vilka förbättringar som görs.

Genomförande och metoder

Projektets arbetsformer och organisation

En arbetsgrupp med representanter från båda myndigheterna har genomfört uppdraget. Åklagarmyndigheten representerades av medarbetare från ekonomiavdelningen och överåklagaren för

samordning och analys. Polismyndigheten representerades av medarbetare från ekonomiavdelningen och nationella operativa avdelningen (Noa). Respektive myndighet har haft ansvaret för texter och statistik inom sitt ansvarsområde.

Metoder

För redovisningen av resultatutvecklingen har en gemensam brottsstruktur använts. Arbetsgruppen har tagit fram statistiskt underlag för elva brottskategorier enligt polisens PRR-struktur² på nationell nivå. Därutöver finns en brottskategori för övriga bötesbrott främst avseenden vissa trafikbrott. I bilaga 3 i rapporten finns en utförligare beskrivning och redovisning av brottsindelningen. Vad gäller redovisningen av brottsområden där samverkan är av särskild vikt har Åklagarmyndighetens definition använts för brottskategorierna sexualbrott, brott mot barn, våld i nära relation samt brottsutbytesfrågor. Definition avseende brottskoder finns i bilaga 3.

Polisens och Åklagarmyndighetens mått vad gäller antal är inte direkt jämförbara. Polisen redovisar antal ärenden medan Åklagarmyndigheten redovisar antal brottsmisstankar. Ett ärende kan innehålla flera brott och ett brott kan avse flera misstänkta personer. För varje misstänkt person kan det finnas en eller flera brottsmisstankar. Ett utgående ärende hos polisen motsvarade i genomsnitt cirka två inkomna brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten under 2016. Denna kvot varierar dock mellan olika brottskategorier och mellan olika tidsperioder.

Åklagarmyndigheten hanterar ytterligare brottsmisstankar utöver de som kommer från polisen. Misstankarna kan även komma från andra myndigheter, exempelvis Tullverket. Dessutom kan Åklagarmyndigheten lägga till brottsmisstankar i ärenden som ursprungligen kommit in från polisen, exempelvis om ytterligare brott upptäcks under utredningen. Nya brottsmisstankar skapas även om fler misstänkta tillkommer för brott som redan finns i utredningen.

I arbetet med denna rapport har en förfrågan gått ut till samtliga polisregioner och åklagarområden om utvecklingen av utrednings- och lagföringsverksamheten. De har ombetts att svara på vad som är framgångsrikt och vad som borde utvecklas samt vilka utvecklingsinsatser som har genomförts, pågår eller planeras. De har också särskilt ombetts att lyfta resultat, arbetssätt och samverkansformer avseende sexualbrott, brott mot barn, relationsvåld och brottsutbyte. Detta redovisas i avsnittet *Polis och åklagare i samverkan*.

Allmänna förutsättningar för verksamheten

Förändringar i verksamhetsresultat bedöms ofta i förhållande till utfallet föregående år. I ett sådant kort perspektiv kan ofta större omvärldshändelser eller interna förändringsarbeten ha en stor påverkan på verksamheten och dess resultat. Redovisningen behöver därför sättas i relation till sådana händelser eller förändringsarbeten som både i det korta och långa perspektivet högst troligt påverkat verksamhetsresultatet, såväl positivt som negativt.

Det är framförallt tre sådana områden som behöver beaktas i resultatredovisningen. Dessa är

- den anmälda brottslighetens utveckling över tid
- ombildningen till en polismyndighet
- våld med skjutvapen i framförallt utsatta områden.

---

² PRR-struktur står för *Polisens resultatrapporter* och omfattar 11 brottskategorier, för ytterligare beskrivning se bilaga 3.

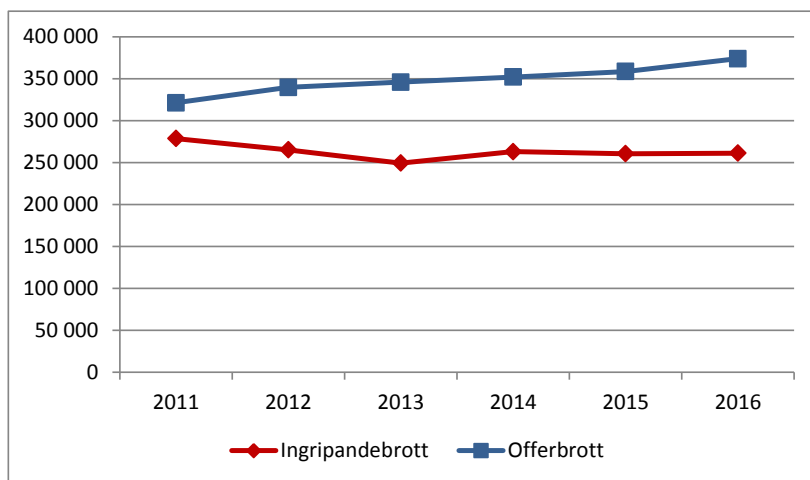

Den anmälda brottslighetens utveckling över tid

Brottsligheten (inkomna ärenden och anmälda brott) har varit relativt konstant under de senaste sex åren. Inflödet varierar visserligen, men i relativt liten omfattning. Detta innebär dock inte att brottsligheten är oförändrad. Under ytan finns tydliga trender när det gäller brottslighetens struktur och omfattning. Dessa trender påverkar polisens verksamhet och resultat, och i förlängningen även Åklagarmyndighetens.

Under perioden 2011–2016 har ingripandebrotten³ minskat med drygt 6 procent (se figur 1). Ingripandebrotten utgör en mycket hög andel av de inkomna ärendena som redovisas till åklagare eftersom det där ofta finns en identifierad misstänkt person. När inflödet av ingripandebrott minskar, minskar samtidigt antalet ärenden redovisade till åklagare i betydligt större omfattning än vid minskningar av inflödet för andra typer av brott. Att antalet ingripandebrott minskat kan ha flera orsaker. En kan vara en minskad aktivitet från polisens sida vilket är fallet inom brottskategorin trafikbrott.

Figur 1. Antalet till polisen inkomna ärenden avseende ingripandebrott och offerbrott 2011-2016

Samtidigt som ingripandebrotten har minskat har vissa typer av offerbrott⁴ ökat kraftigt (se figur 1). Ett exempel på detta är de it-relaterade brotten. Det gäller framförallt olika typer av bedrägeribrott, men också hot och ofredanden som sker på bland annat sociala medier. Under de senaste åren har den snabba tekniska utvecklingen öppnat för nya sätt och möjligheter att begå brott, inte minst att begå många brott. Detta gäller både för enskilda personer och den organiserade brottsligheten⁵. Den här typen av brott är generellt sett svår att utreda.

Vad gäller utvecklingen av det dödliga våldet, se avsnitt *Våld med skjutvapen i framförallt utsatta områden*.

Förutsättningarna för att klara upp brott varierar

Det finns ett antal faktorer som påverkar möjligheten att redovisa och klara upp brott. En sådan faktor är att brottskategorierna och brotten i de olika brottskategorierna har olika karaktär. Olika karaktär kan vara att det exempelvis ofta finns gärningsperson och vittnen redan i utgångsläget medan det i andra fall saknas vilket påverkar resultatet.

³ Med ingripandebrott menas de brott som vanligtvis upptäcks genom spaningsinsatser från exempelvis polis. I detta exempel har narkotikabrott, trafikbrott, butikstillgrepp och övriga specialstraffrättsliga brott använts.

⁴ Offerbrott är exempelvis våldsbrott, övriga brott mot person, bedrägeribrott m.m. vilka också använts som illustration i figur 1.

⁵ Riksrevisionen (RiR 2015:21), *It-relaterad brottslighet. Polis och åklagare kan bli effektivare*.

En annan faktor att ta hänsyn till är att polis och åklagare varken kan eller ska utreda alla anmälda brott. Det finns en rad orsaker till detta. En förundersökning behöver till exempel inte inledas om det är uppenbart att brottet inte går att utreda. Det är heller inte alltid motiverat, till exempel av processekonomiska skäl, att lägga ned stora utredningsresurser på att utreda alla brott. Vissa brott kan vara så genuint svårlösta att de åtgärder och resurser som skulle krävas för en utredningsframgång inte står i rimlig proportion till brottets allvarlighetsgrad. Ibland är det inte ens teoretiskt möjligt att klara upp ett brott, till exempel vid påhittade brottsanmälningar. Förväntningar om att alla brott ska klaras upp är alltså inte realistiska.

Förändringar i utredningsresultatet beror inte bara på vad som händer inom myndigheterna, utan också på vad som händer i omvärlden. Det är relativt vanligt att förändringar i utredningsresultat beror på faktorer som i varierande grad är svåra eller omöjliga för polisen eller Åklagarmyndigheten att påverka. Det kan exempelvis vara förändringar i brottsstruktur, brottsmodus eller anmälningsbenägenhet.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har i flera rapporter undersökt personuppleringen⁶ och varför den minskat under åren 2006–2015. Brå är tydligt med att påpeka att personuppleringen är ett mått med brister, i synnerhet när det används för övergripande analyser av polisens utredningsverksamhet.⁷ Brå menar att bristerna har att göra med att måttet inte speglar polisens produktivitet, eftersom det är beroende av hur de anmälda brotten utvecklas, vilket polisen till stor del inte kan påverka. Det konstateras ändå att några faktorer har påverkat att personuppleringen minskat. De externa faktorer som påverkat nedgången är

- beslut om förundersökningsbegränsning
- bedrägerier – som ökat och ändrat karaktär
- våldtäkter (förändrad definition och fler som anmäls senare)
- fler negativa drogtestar⁸ (ändrade arbetsmetoder mot narkotikabrott)
- ändrad åldersfördelning (den brottsaktiva åldersgruppen 15–17 år minskade under perioden)

Faktorena ovan beräknas som mest ha påverkat personuppleringsprocenten med 1,6 procentenheter. Det finns även interna faktorer, som nyanställda poliser och omorganisationen, som Brå bedömer har haft påverkan på personuppleringen.

Mer om förutsättningar att klara upp brott, brottets karaktär och upplklaringsbarhet finns att läsa i tidigare gemensamma rapporter från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.⁹

Våld med skjutvapen i framförallt utsatta områden

Under de senaste två decennierna (1990–2014) har det dödliga våldet minskat i Sverige. Detta gäller även flera andra västländer¹⁰. Samtidigt har strukturen på och omfattningen av det dödliga våldet med skjutvapen förändrats. Antalet och andelen fall som skett i samband med kriminella konflikter i storstadslänen har kontinuerligt ökat, medan antalet och andelen fall som rör andra sammanhang än kriminella konflikter utanför storstadslänen minskat påtagligt. Det dödliga våldet där skjutvapen används i

⁶ Ett brott anses personupplarat när en person antingen fått ett strafföreläggande, en åtalsunderlåtelse eller ett beslut om åtal. Personuppleringsprocenten är alla strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och åtalsbeslut under ett år delat med alla anmälda brott under samma år.

⁷ Brå rapport 2016:23, *Rättsväsendets förutsättningar att personupplara brott*.

⁸ Polisen arbetar bredare mot flera olika grupper av personer där man inte alltid är lika säker på att de personer som testas är drogpåverkade, detta leder till fler negativa tester.

⁹ Exempelvis *Gemensam årsrapport utredning och lagföring 2014, Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens gemensamma redovisning av resultatet av utredning och lagföring enligt regleringsbrevets åiterrapporteringskrav*. Dnr: A001.274/2014, ÅM-A 2015/0334.

¹⁰ Brottsförebyggande rådet (2015:24) *Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014*.

samband med kriminella konflikter har framförallt ökat i Västra Götaland och Skåne, och under 2016 inträffade en rad våldsbrott i polisregionerna Stockholm, Väst och Syd där skjutvapen användes och ofta med dödlig utgång. En påtagligt hög andel av detta våld inträffade i storstadslänens socialt mest utsatta områden. Detta är också orsaken till att det dödliga våldet har ökat under de senaste två åren (2015–2016) där det i genomsnitt var cirka 80 fall per år förut men nu är omkring 110 fall per år.¹¹

Den här typen av brott tar stora utredningsresurser i anspråk och är mycket svåruppklarade, bland annat beroende på att brotten oftast skett utomhus på allmänna platser och utan omedelbar fysisk kontakt mellan offer och gärningsperson.

Ombildningen till en polismyndighet

Ombildningen till en polismyndighet är den största förvaltningsreform som skett i Sverige på närmare femtio år. Under 2015–2016 har polisen arbetat med genomförandet av ombildningen, som i allt väsentligt nu är genomförd. Genomförandet har bland annat inneburit att få organisation och strukturer på plats, tillsättning av chefer, etablering av nya arbetsformer, förflyttning av resurser till lokalpolisområdena, inrättande av regionala ledningscentraler och Polisens kontaktcenter i samtliga regioner.

Förändringsarbetet syftar till att polisen bättre och effektivare ska möta alla sina arbetsuppgifter, däribland uppgiften att utreda brott och att lagföra. Själva förändringsarbetet har dock inneburit påfrestningar och medfört begränsningar i polisens kapacitet. I en granskning av genomförandearbetet har Statskontoret konstaterat att omorganisationen tar både resurser och uppmärksamhet i anspråk vilket påverkat polisens verksamhet och resultat.¹²

Under genomförandet av ombildningen har också omvärldsfaktorer som förhöjt terrorhot och ett stort antal asylsökande under 2015 påverkat polisens verksamhet i stort.

---

¹¹ Preliminära siffror från Noa, Mikael Rying,

¹² Statskontoret: *Ombildningen till en sammanhållen polismyndighet*, Delrapport 1 om genomförandearbetet.

Polis och åklagare i samverkan

Effektivare samverkan

Ökad samverkan mellan myndigheter väntas leda till ökad effektivitet. Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten samverkar i en rad gemensamma frågor. Inför bildandet av Polismyndigheten förändrade Åklagarmyndigheten sin organisation så att den överensstämmer med polisens regioner, vilket bland annat syftade till förbättrade förutsättningar för samverkan. Efter båda myndigheternas omorganisation har samverkan börjat finna sina nya former på samtliga nivåer.

På den centrala nivån finns flera fasta strukturer för insyn och ömsesidig påverkan, exempelvis ett samverkansråd samt åklagarmedverkan i polisens nationella operativa ledningsgrupp och i operativa rådet.

I den regionala samverkan kan särskilt nämnas uppbyggnaden av de regionala samverkansråd och andra strukturer som framför allt avser att realisera satsningen mot organiserad brottslighet, ärende- och brottsamordning samt brottsbekämpningen i särskilt utsatta bostadsområden.

Sedan länge är den lokala samverkan omfattande. Utöver samarbetet i de enskilda ärendena sker systematisk återkoppling och samverkan mellan åklagare och olika grupper av utredare och andra polisfunktioner. Frågor om uppföljning och utveckling behandlas också på återkommande möten på chefsnivå.

På flera nivåer sker även en gemensam diskussion kring myndigheternas resultat, exempelvis med stöd av det statistikverktyg som Åklagarmyndigheten och polisen gemensamt tog fram 2015 och i arbetet med den här rapporten. Myndigheterna samverkar också på nationell nivå genom sina respektive utvecklingscentrum.

Polisregioner och åklagarområden

Som en del av underlaget till rapporten ombads polisregionerna och åklagarområdena att gemensamt redovisa i vilka avseenden som regionen är framgångsrik, vad som borde utvecklas och vilka pågående och planerade utvecklingsinsatser som finns inom utredningsverksamheten.

Utöver arbetet kring fokusområden, som beskrivs i avsnittet *Särskilt viktiga samverkansområden*, lyfter polisregioner och åklagarområden att man samverkar framgångsrikt vid exempelvis utredning av bedrägeribrott med hjälp av bedrägerinätverk och med åklagare på bedrägerisektion. Framgångsrika arbetsmetoder som tas upp avser exempelvis gemensamma prioriteringar, strategier och satsningar på utvalda brottsområden samt samverkansforum och utredningsråd på olika organisatoriska nivåer. Att samordna arbetet med specifika utredningar, ha en löpande dialog i de enskilda ärendena samt regelbundna återkopplingar lyfts, samt att koncentrera vissa ärendetyper till utpekade åklagare.

Brotts- och ärendesamordning nämns både som verkningsfullt och som ett utvecklingsområde med stor potential att ge effektivare lagföring och användning av utredningsresurserna.

Områden som en del polisregioner och åklagarområden anser behöver utvecklas är mer likriktad verksamhetsplanering och ekonomisk styrning, utbildningsinsatser, ledning av den polisiära jourverksamheten samt uppföljning av verksamheten dels lokalt avseende förhör och ärenden, dels nationellt avseende den gemensamma statistiken.

Utvecklingsinsatser som pågår eller planeras är bland annat olika utbildningsinsatser för förundersökningsledare, utredare och IGV-personal¹³, riktade insatser mot brottsaktiva, överenskommelser om hur återkoppling ska ske, samverkan och organisering av mängdbrottsshantering samt åklagares deltagande i avarbetningsinsatser för att hantera äldre ärenden.

Pågående gemensamt utvecklingsarbete

I följande avsnitt redovisas några av myndigheternas gemensamma utvecklingsarbeten och insatser som gjorts eller pågår för att förbättra brottsutredningsverksamheten. Därutöver pågår arbete inom respektive myndighet i syfte att utveckla den egna verksamheten.

Samverkan avseende brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott

Under året fortsatte Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten sin samverkan i projektet *Brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna och barn – ett utvecklat bästa arbetssätt*. Projektet har innefattat översyn och ytterligare utveckling av metoden och rutinerna för arbetet med berörda brottstyper vid båda myndigheterna. Syftet är att ärenden om brott mot barn, våld i nära relationer och sexualbrott mot vuxna ska handläggas enhetligt och effektivt med hög kvalitet i bevissäkringen. Förutom översyn och modernisering har arbetet innefattat utveckling av nya checklistor för bland annat sexualbrott, en ämnessida om bemötande av personer med funktionshinder. Dessutom har handboken *Bemötande av brottsoffer* fått ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Det operativa arbetet med brott i nära relationer och sexualbrott bedrivs oftast i särskilda grupper och med ett nära samarbete mellan åklagare och polis. Olika gemensamma aktiviteter och utbildningar har under året genomförts i regionala och lokala samverkansgrupper.

Brott mot välfärdssystemen

I april 2016 arrangerade Åklagarmyndigheten tillsammans med polisen och Försäkringskassan en gemensam utbildningsdag för cirka 200 personer för att samverka och höja kompetensen om brott mot välfärdssystemen. Utgångspunkten för seminariet var den promemoria som tidigare tagits fram om bedrägerier och bidragsbrott med assistansersättning (RättsPM 2015:5).

Ett verktyg för gemensam uppföljning

Polisens uppföljning baseras på ärenden, medan åklagarnas baseras på brottsmisstankar. I många hänseenden har det därför saknats en gemensam lägesbild att utgå från när verksamhetens resultat diskuteras.

Ett gemensamt uppföljningsverktyg, den så kallade PÅK:en (Polis – Åklagare – Kvalitet), togs fram under 2015 och redovisar volymer, genomströmningstider och lagföring för grupper av brottstyper uppdelat på polisledda och åklagarledda brottsmisstankar. Under 2016 utvecklades verktyget för att ge ytterligare möjligheter att ta fram statistik på polisområdesnivå. Statistiken används idag som ett komplement till respektive myndighets befintliga uppföljning.

Nationella beredningsgruppen

Under Noas ledning finns en särskild nationell beredningsgrupp med representanter (främst utredningschefer) från polisregioner, Polismyndighetens ekonomiavdelning, nationellt forensiskt centrum (NFC), Åklagarmyndigheten och Brå. Gruppen har till uppgift att

- analysera avvikelser i utredningsresultaten och faktorer som påverkar resultaten

---

¹³ IGV=ingripandeverksamheten.

- ta fram förbättringsförslag
- identifiera och sprida bra arbetsmetoder.

Inför 2017 har uppdraget för gruppen breddats och förtydligats avseende dess uppgifter, vilka kompetenser som ska ingå samt att den lokala nivån i Polismyndigheten ska involveras i arbetet.

Polisregionerna har tagit fram handlingsplaner för utveckling av utredningsverksamheten inom områdena: brott i nära relation, mängdbrott och överfallsvåldtäkter. I handlingsplanerna redovisas åtgärder för att uppnå förbättrade utredningsresultat, vilket följdes upp tertialvis under 2016. Exempelvis håller nu Polisens kontaktcenter (PKC) i större utsträckning målsägandeförhör och vidtar andra förstahandsåtgärder vilket ökat möjligheten att säkra bevis och fullfölja förundersökningar till lagföring. Målsägande är numera mer nöjda med polisens bemötande till följd av snabbare förhör och tidigare kontakt med dem. Vid brott i nära relation och våldtäkter har polisen i större utsträckning förordnat målsägandebiträden vilket gett brottsoffren bättre stöd och polisen ökad möjlighet att fullfölja förundersökning och lagföring.

Resultatanalysforum

I resultatanalysforum analyseras utvecklingen av polisens resultat löpande under året. I forumet diskuteras även metoder för uppföljning och analys. Forumet leds av polisens ekonomiavdelning och består av representanter (främst controllers/analytiker) från samtliga polisregioner, de flesta av de nationella avdelningarna samt från Brottsförebyggande rådet och Åklagarmyndigheten.

Under 2016 diskuterades bland annat ärende- och brottsamordning samt uppföljning av ingripande verksamheten och brottsförebyggande arbete. Nationellt it-brottscenter presenterade sin verksamhet och processansvaret för myndighetens arbete mot komplex it-brottslighet. Underrättelseenheten, Noa, informerade om metodstöd mot organiserad brottslighet. Annat som togs upp var tidredovisning samt utvecklingen av förenklat utredningsförfarande och öppna ärenden. Förändringsbarometern med uppdraget att följa ombildningen och identifiering av hinder mot att genomföra reformen samt undersökning av effekthemtagning presenterades. Det skedde även erfarenhetsutbyte om kartläggning av planerings- och uppföljningsprocess i lokalpolisområden samt regioners resultatrapporter. Brottsförebyggande rådet presenterade resultat från regeringsuppdragsrapporter om utredning och eventuella förändringar i brottsupplklaringsmöjligheter.

De diskussioner, kunskapsutbyten och uppdrag som genomfördes har varit till stöd och hjälp i arbetet med att analysera och bedöma polisens resultat.

Ärende- och brottsamordning

Ibland förekommer en och samma person samtidigt för utredning i flera sammanhang, kanske på skilda orter. En effektiv handläggning förutsätter att polis och åklagare förmår att identifiera sådana fall och säkerställa en samordnad hantering.

Under året ingick Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten en överenskommelse om ärendesamordning, med målsättning att vid behov genomföra samordnade insatser mot de mest brottsaktiva.

Polismyndigheten tog under 2016 fram nya effektiva verktyg (it-stöd) för att samordna ärenden och brott begångna av samma personer. Syftet med denna ärendesamordning är att effektivisera utredningsarbetet och lagföra misstänkta. Ärendesamordning innebär att samtliga ärenden med samma misstänkta person ska samordnas och utredas samtidigt. Ärendesamordning innefattar både samordning och fördelning av ärenden och skapar på så sätt förutsättningar för att alla brottsmisstankar mot en och samma person, ur ett rättskedjeperspektiv, kan utredas och lagföras samtidigt. Genom denna samordning kan mer effektiva och kraftfulla åtgärder riktas mot de mest brottsaktiva personerna.

I november genomfördes exempelvis en samlad insats mot brottsaktiva på flera platser i landet där 29 personer misstänkta för drygt 600 brott togs till förhör. Insatsen riktades mot de individer som vid tidpunkten var misstänkta för många brott i Sverige. Med en samordnad hantering och planering mellan polisregionerna och åklagare, kan de misstänkta gärningspersonerna hämtas in till förhör och utredningarna färdigställas snabbare. Det gör att outredda ärenden minskar och fler brottsoffer får sina brott uppklarade.

Forensisk verksamhet

Den forensiska verksamheten är en viktig förutsättning för den utredningsverksamhet som bedrivs av polis och åklagare. Genom teknisk information och bevisning stöttar den forensiska verksamheten rättsväsendets aktörer genom att ge svar på frågor om samband och om en händelses förlopp.

Under 2016 fortsatte utvecklingsarbetet för att harmonisera och kvalitetssäkra hela den forensiska verksamheten avseende kompetens, analysmetoder och ärendehantering, inklusive resultatvärdering och rapportering. Kvalitetsarbetet bestod i omstrukturering av ledningssystemet inom den forensiska verksamheten. Nationella metoder, standardförfaranden och andra övergripande dokument samlas för en ökad användarvänlighet och tillgänglighet. Målet är att uppnå en enhetlig, ackrediterad forensisk verksamhet.

De nationella riktlinjerna för att ta dna-prov för registerändamål, så kallad registertopsning, har förtydligats med syftet att fler topsningar ska göras.

I Statskontorets kartläggning av häktningstider och forensiska undersökningar¹⁴ pekas på behovet av att öka andelen kompletta och korrekta beställningar för att förkorta handläggningstiderna vid nationellt forensiskt centrum (NFC). Åklagarmyndigheten genomför därför i samverkan med polisen en revidering av handboken för åklagare avseende forensiska undersökningar.

Kompetensutveckling

Åklagare i de olika åklagarområdena utbildade under året förundersökningsledare och utredare inom polisen i olika ämnesområden som till exempel bevisvärdering och ett effektivt elektroniskt informationsutbyte. De polisiära förundersökningsledarna erbjuds också kontinuerligt praktikplatser vid Åklagarmyndigheten som åtagit sig att bereda cirka 200 platser per år. Samverkan och återkoppling från åklagare till polisen sker regelbundet på både regional och lokal nivå i syfte att utveckla verksamheten och höja kvaliteten. Flera åklagarområden har mängdbrottsnätverk som används i kontakten med polisen, vilket medfört effektivare och mer strukturerad samverkan.

Som en del av samverkansarbetet mellan polis och åklagare höll Åklagarmyndigheten under 2016 en ny fördjupningskurs om it-brott.

---

¹⁴ Statskontoret, 2016:2, *Häktningstider och forensiska undersökningar Förslag för en snabbare forensisk process*.

Resultat – utredning och lagföring

I avsnittet redovisas utfallet för verksamheten utredning och lagföring för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

De huvudsakliga mått som används i denna rapport framgår av tabell 1 nedan. Måtten beskrivs närmare i bilaga 2.

Polisens och Åklagarmyndighetens mått vad gäller antal är inte direkt jämförbara. Polisen redovisar ärenden medan Åklagarmyndigheten redovisar brottsmisstankar. Ett ärende kan innehålla flera brott och ett brott kan avse flera misstänkta personer. För varje misstänkt person kan det finnas en eller flera brottsmisstankar. Ett utgående ärende hos polisen motsvarar ungefär två inkomna brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten under 2016. Denna kvot varierar dock mellan olika brottskategorier och mellan olika tidsperioder.

Tabell 1. Övergripande resultatmått för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2014–2016

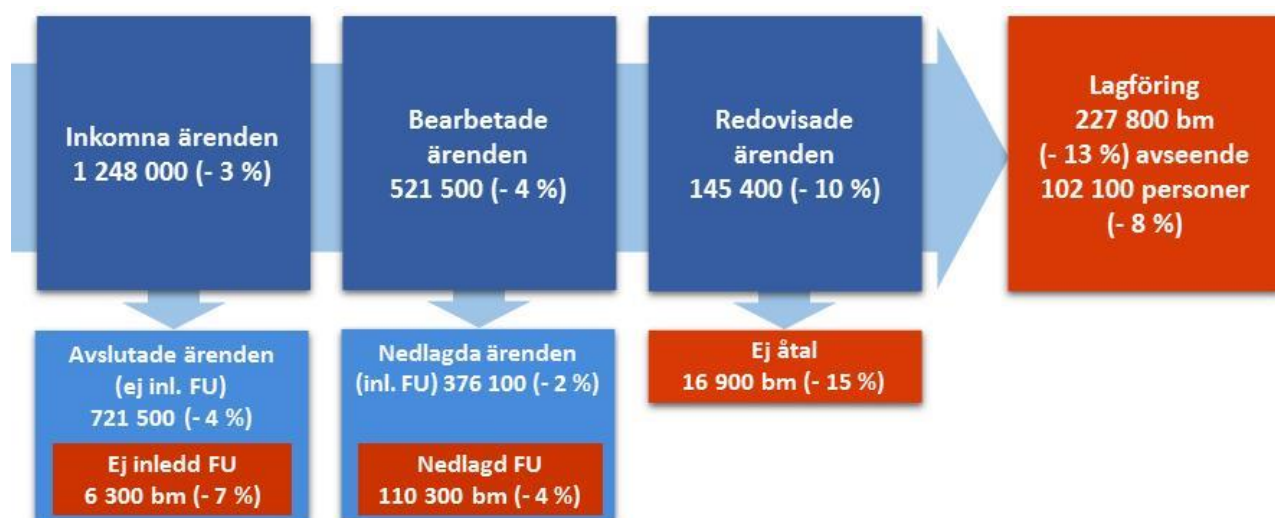
	(Källa)	2014	2015	2016	Förändring %, %-enheter
		2014	2015	2016	2015-2016
Inkomna ärenden till polisen	(P)	1 255 713	1 280 639	1 247 747	-2,6 %
Bearbetade ärenden	(P)	579 126	544 019	521 516	-4,1 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	29,5%	29,7%	27,9%	-1,8 %-enheter
Ärenden redovisade till åklagare ¹	(P)	170 723	161 505	145 365	-10,0 %
Antal inkomna brottsmisstankar till åklagare	(ÅM)	467 610	439 083	408 744	-6,9 %
Öppna ärenden totalt (både åklagar- och polisledda FU)	(P)	142 760	141 004	157 050	11,4 %
Lagföringsbeslut av åklagare ²	(ÅM)	238 331	261 708	227 802	-13,0 %
Antal personer med lagföringsbeslut ²	(ÅM)	113 598	110 391	102 083	-7,5 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföring ²	(ÅM)	62,2%	64,8%	63,1%	-1,7 %-enheter
Lagföringskvot (andel positiva lagföringsbeslut av beslutade brottsmisstankar) ²	(ÅM)	91,8%	93,0%	93,1%	0,1 %-enheter
Medelgenomströmningstid (dagar) för ärenden redovisade till åklagare	(P)	105	107	113	5,6 %
Genomströmningstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)	(ÅM)	17	16	15	-5,1 %

¹ Antal slutredovisade ärenden med inledd förundersökning (FU) eller där förenklat redovisningsförfarande till åklagare (RB 23:22 m.m.) använts.

² Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Figur 2. Flöde över Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens utredningsprocess 2016 – från inkommet ärende till beslut om åtal

Blått visar polisens ärenden. Rött visar brottsmisstankar (bm) där åklagare fattat beslut. Åklagarbeslut i skeden innan redovisning utgör delmängder av polisens ärenden.

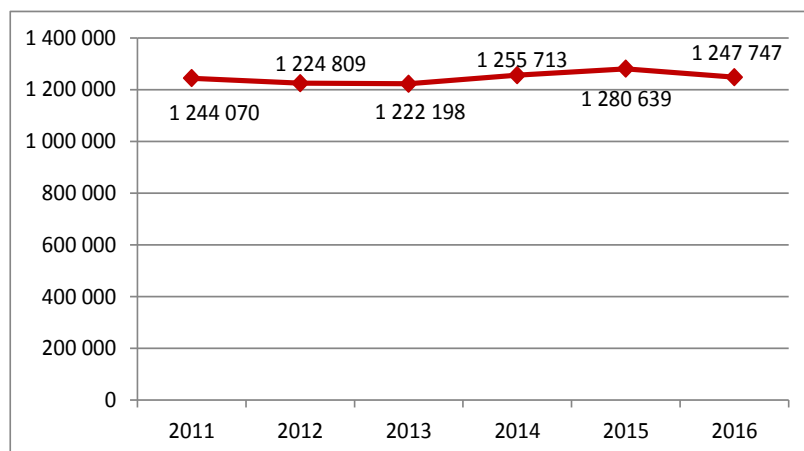
Ärendeutveckling

- Inflödet till polisen har minskat något. Tillgreppsbrott har minskat medan våldsbrott och bedrägeribrott har ökat.
- Andel ärenden där det inleds förundersökning är oförändrad på 42 procent.
- Av de ärenden där förundersökning inleds redovisas en lägre andel till åklagare. Antalet ärenden redovisade till åklagare har minskat med 10 procent.
- Inflödet till åklagare har minskat främst för bedrägeribrott och tillgreppsbrott.
- Öppna ärenden har ökat kraftigt framförallt för äldre öppna ärenden.

Inkomna ärenden till polisen

Antalet inkomna ärenden har totalt minskat något (- 32 892, - 2,6 %) jämfört med 2015 och uppgick 2016 till 1 247 747 inkomna ärenden. I en majoritet av brottskategorierna är förändringarna relativt små. Det har dock skett förändringar i fyra brottskategorier som är relevanta att kommenteras. Dessa brottskategorier är våldsbrott och bedrägeribrott m.m. som ökat och skadegörelsebrott och tillgreppsbrott (exkl. i butik) som minskat.

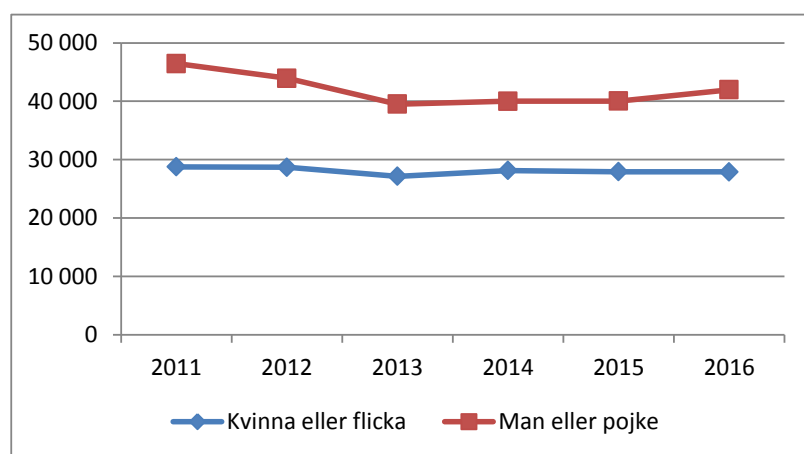
Figur 3. Antalet till polisen inkomna ärenden 2011–2016

Antalet inkomna våldsbrottsärenden ökade med drygt 3 procent (+ 4 337) efter att sedan 2011 uppvisat en nedåtgående trend. De antalsmässigt största ökningarna omfattar mestadels olika typer av misshandelsbrott samt hot och förgripelse mot tjänsteman. Ökningen omfattar samtliga polisregioner utom Stockholm.

Under perioden 2011–2016 har antalet inkomna misshandelsärenden där brottet begåtts mot kvinna eller flicka legat på en relativt konstant nivå (ca 28 000 ärenden). Misshandelsbrotten som begåtts mot man eller pojke har däremot varierat under perioden. Den stora minskning av misshandelsbrotten som skedde under 2012 och 2013 omfattade nästan uteslutande sådana som begåtts mot man eller pojke och detsamma gäller för den ökning som skedde under 2016. Ökningen omfattar alla ålderskategorier, men främst pojkar 15–17 år som ökat med 38 procent.

Figur 4. Antalet till polisen inkomna ärenden avseende misshandel efter kön, 2011–2016

Antalet inkomna bedrägeribrottsärenden har ökat (+ 8 623, + 5,8 %). Ökningen omfattar framförallt brottskod 0901 – bedrägeri, datorbedrägeri som ökat mycket kraftigt (+ 15 783, + 33,1 %). Datorbedrägeri utgör i huvudsak kort- och kreditköp i annans namn, det vill säga brottet har inletts med ett identitetsintrång och omfattar 40 procent av alla inkomna bedrägeribrottsärenden. Ökningen de senaste åren har varit så stor att brottskod 0901 numera utgör den brottskod med flest inkomna ärenden (63 448) av alla, vilket motsvarar 5 procent av samtliga inkomna ärenden.

Antalet inkomna skadegörelsebrottsärenden har minskat kraftigt (- 24 324, - 13,6 %) och har återgått till mer normala nivåer efter den stora ökningen under 2015. Det kan dock konstateras att antalet anmälda brott är oförändrat. Detta beror på att fler brott registrerats per ärende än normalt. Denna ökning har inträffat i polisregion Stockholm och omfattar brottskoderna 1205 - Skadegörelse, mot stat, kommun, landsting (ej klotter) och 1209 - Skadegörelse, övrigt klotter. Enligt uppgift från polisregion Stockholm beror detta på att ca 18 000 oinskrivna skadegörelsebrott som inträffat före 2016 inte kunde registreras förrän under januari–mars 2016. Liknande händelser inträffade även under 2015. Det är därför svårt att få en exakt uppfattning om utvecklingen för skadegörelsebrott över tid då inskrivningsdatum inte nödvändigtvis överensstämmer med när brottet har ägt rum.

Antalet inkomna tillgreppsbrottsärenden (exkl. i butik) har minskat (- 22 578, - 5,1 %). Minskningen omfattar samtliga polisregioner. Större minskningar avser bland annat stöld av diesel och drivmedel, stöld, snatteri utan inbrott och stöld ur eller från motordrivet fordon, släpfordon och husvagn.

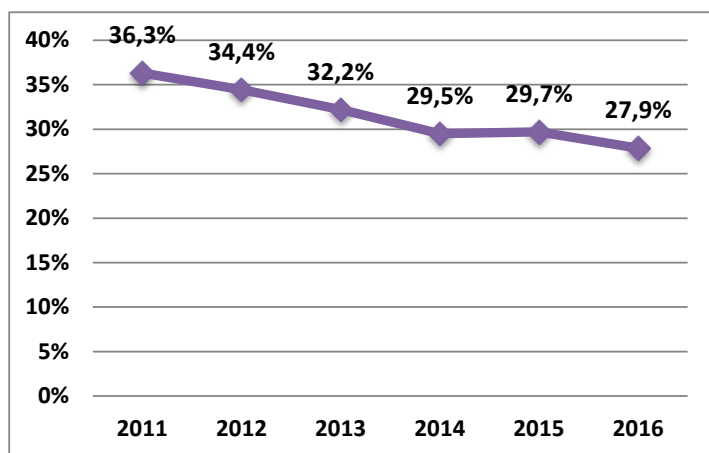
Andel ärenden där förundersökning inleds

Andelen ärenden för vilka det inletts förundersökning¹⁵ var oförändrad under 2016. Under perioden 2011–2014 har förundersökningsandelen¹⁶ i medeltal legat på drygt 45 procent. Sedan dess har den minskat och under 2016 uppgick den till 42 procent. Sedan 2014 har de relativt sett största minskningarna skett för brottskategorierna bedrägeribrott m.m. och skadegörelsebrott. Sedan föregående år är det brottskategorin bedrägeribrott m.m. som minskat mest. Anledningen till att det i mindre utsträckning inleds förundersökning på anmälningar om bedrägerier beror bland annat på en ökad andel av kortbedrägerier i annans namn. Dessa brott är mycket svårutredda då bevisningen i många fall inte finns tillgänglig för polisen, till exempel för att den finns utomlands. De brottskategorier där förundersökningsandelen har ökat är främst övriga brott mot person och övriga brottsbalksbrott.

Ärenden redovisade till åklagare

Under perioden 2011–2016 har andelen ärenden där förundersökning inletts och som redovisas till åklagare (utredningsandelen, se figur 5) minskat från att inledningsvis ligga på ca 36 procent till att under de två senaste åren minska till 28–30 procent. Under 2016 minskade utredningsandelen minskat från 30 till 28 procent jämfört med 2015.

Figur 5. Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden) 2011–2016

¹⁵ Bearbetade ärenden.

¹⁶ Förundersökningsandel; andel ärenden med inledd förundersökning (bearbetade ärenden) av avslutade ärenden.

Förändringarna för flertalet av brottskategorierna är relativt små. De största minskningarna har inträffat i brottskategorierna bedrägeribrott m.m. (- 31,5 %), övriga brott mot person (- 18,8 %), skadegörelsebrott (- 11,2 %) och våldsbrott (-8 %). Vad gäller våldsbrott kan förändringar avseende både inflöde, utredningsbarhet, bevis- och kvalitetskrav samt resursprioritering var möjliga förklaringar till en minskad ärendeproduktion.

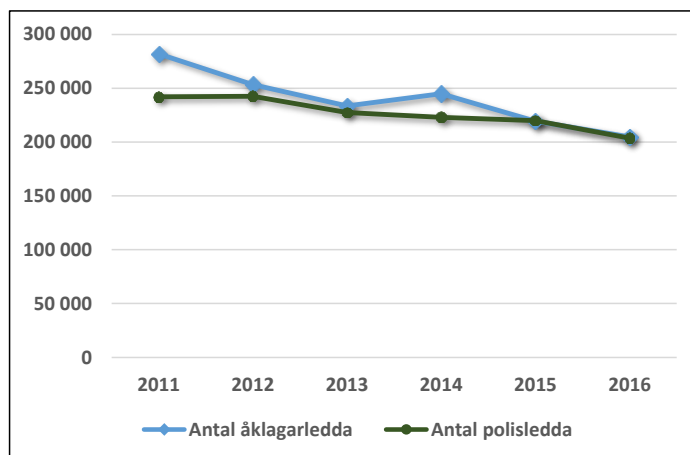
Antalet ärenden som redovisats till åklagare minskade med 10 procent (-16 140) och uppgick 2016 till cirka 145 400. Minskningen kan ses i alla brottskategorier. Den största minskningen inträffade i brottskategorin bedrägeribrott m.m. som minskat med cirka 40 procent (- 5 673). Detta beror till viss del på att några mycket stora bedrägerihärvor redovisades till åklagare under 2015. En annan förklaring är att inflödet i denna brottskategori i huvudsak omfattar kort- och kreditköp i annans namn. Dessa brott är mycket svårutredda då bevisningen i många fall inte finns tillgänglig för polisen, till exempel för att den finns utomlands. Sammantaget gör det här att andelen bedrägeribrott för vilka det inletts förundersökning har minskat och således även påverkar ärenden redovisade till åklagare.

Inkomna brottsmisstankar till åklagare

Åklagare har till uppgift att handlägga de ärenden och brottsmisstankar som polisen överlämnar och kan inte i någon större utsträckning påverka omfattningen av inflödet. Uppgiften att leda förundersökningar är delad mellan åklagare och polis. Det är främst vid allvarligare brottslighet som utredningen leds av åklagare. Den närmare uppdelningen är reglerad mellan myndigheterna. Under en följd av år har tillämpningen successivt blivit mer strikt. Det innebär att polisen leder och – när det är motiverat – lägger ned en större andel förundersökningar i stället för att ärendet registreras in och beslutas av en åklagare.

Åklagarmyndighetens inflöde utgörs därmed av två huvuddelar, dels anmälningar om brott i de förundersökningar som ska ledas av åklagare, dels färdiga utredningar där polisen varit förundersökningsledare (se figur 6). De senaste två åren har fördelningen av förundersökningsledarskap varit ungefär lika för inkomna brottsmisstankar, hälften har varit åklagarledda och hälften polisledda.

Figur 6. Antalet till åklagare inkomna brottsmisstankar för åklagarledda respektive polisledda utredningar, 2011–2016

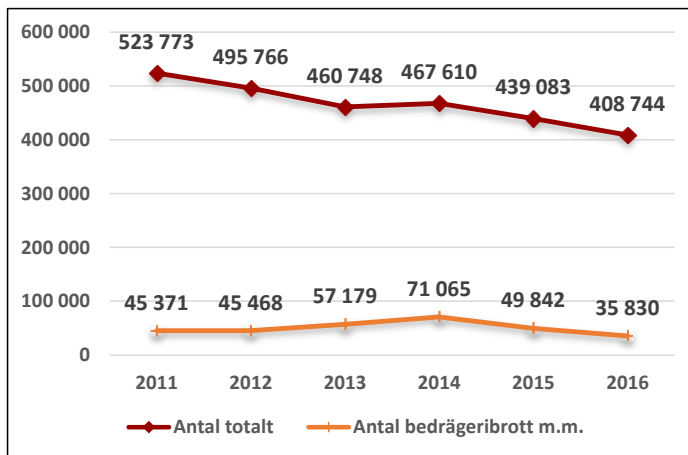
Om utvecklingen av inflödet till åklagare jämförs med polisens siffror behöver hänsyn tas till hur vanligt det är att åklagare är förundersökningsledare för den aktuella typen av brott. Där detta är huvudregeln (exempelvis vid många våldsbrott och andra brott mot person) hör utvecklingen av inflödet närmast samman med utvecklingen av polisens *bearbetade ärenden*, eftersom åklagare vanligen får in ärendena och brottsmisstankarna i dessa i anslutning till att förundersökning inleds. För brott där polisen vanligen

självständigt leder utredningen (t.ex. trafikbrott och butikstillgrepp) hör utvecklingen av inflödet till åklagare närmare samman med hur antalet *redovisade ärenden* från polisen utvecklats.

Antalet inkomna brottsmisstankar har minskat med 30 300 (- 7 %) mellan 2015 och 2016. Den största minskningen har skett i brottskategorin bedrägeribrott m.m. (- 14 000, - 28 %). Det är viktigt att framhålla att statistik som bygger på brottsmisstankar är förhållandevis känslig för enstaka mycket stora ärenden, vilket innebär att även stora variationer mellan år kan ha sin grund i ett fåtal ärenden. Under senare år har detta varit tydligt, inte minst inom brottsgrupperna bedrägeribrott m.m. och narkotikabrott. Den stora minskningen av inflödet för förmögenhetsbrott måste ses i ljuset av att det åren 2013–2015 registrerades en handfull bedrägeriärenden med ett mycket stort antal brottsmisstankar, flera tusen i varje ärende.

Näst efter bedrägeribrotten har tillgreppsbrott (ej i butik) minskat mest procentuellt sett (- 12 %). Nästan alla brottskategorier uppvisar minskat eller oförändrat inflöde. Inkomna misstankar om våldsbrott har dock ökat (+ 2 200, + 2 %), en ökning som främst skett i Åklagarområde Väst och Åklagarområde Öst.

Figur 7. Antalet till åklagare inkomna brottsmisstankar, totalt och antal bedrägeribrott m.m. 2011–2016

Öppna ärenden

Antalet öppna ärenden hos polisen har ökat kraftigt (+ 16 046, + 11,4 %) och uppgick vid utgången av december 2016 till 157 050 stycken (avser både polis- och åklagarledda ärenden). Det totala antalet öppna ärenden vid utgången av 2016 är den högsta nivån vid samma tidpunkt under perioden 2011–2016.

Den pågående ökningen av öppna ärenden, och då framförallt ökningen av äldre öppna ärenden, kommer troligen att påverka utredningsresultatet framöver. Detta beror på att möjligheten att redovisa ett ärende generellt minskar ju äldre ärendet blir.

Ökningen av antalet och andelen äldre öppna ärenden är också problematisk då den är generell för flertalet av brottskategorierna. Utvecklingen är dock särskilt omfattande inom brottskategorierna våldsbrott och ingripandebrotten narkotikabrott, trafikbrott och tillgrepp i butik. I dessa brottskategorier ökade antalet öppna ärenden äldre än 6 månader mycket kraftigt under det senaste året. Ingripandebrotten har normalt en hög utredningsandel, vilket gör att de växande ärendebalanserna troligen har en påverkan på utredningsresultatet inte bara för respektive brottskategori, utan även totalt.

Lagföring

- Antalet lagförda personer och lagföringsbeslut minskar.
- Kvaliteten i utredningarna är oförändrad – lagföringskvoten ligger på 93 procent.
- Andelen lagföringsbeslut minskar efter förra årets höga andel.

Lagförda personer och lagföringsbeslut

I begreppet lagföring ingår åklagarens beslut om åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse¹⁷ samt beslut om företagsbot som ersättning för straff.

Under 2016 fattade åklagare beslut att lagföra sammanlagt 102 100 personer. Det är en minskning med 8 300 personer (- 8 %) sedan 2015. Antalet lagförda personer har sedan 2011 minskat med 27 procent. Den generella statistiken över lagförda personer baseras på uppgifter som saknar detaljerad information om vilka brott personen lagförts för. Det är därför svårt att göra en närmare analys av om det är några särskilda typer av brott som ligger bakom utvecklingen. På övergripande nivå kan dock konstateras att den största relativa minskningen av antalet lagförda personer har skett i ärenden som endast avser bötesbrott, en minskning med 10 procent sedan 2015 och med 48 procent på fem års sikt. I ärenden där brott med fängelse i straffskalan ingår har antalet lagförda personer minskat med 7 procent sedan 2015 och med 22 procent sedan 2011. Minskningen sedan 2015 gäller alla åklagarområden utom Öst, där det skett en viss ökning av antalet lagförda personer (+ 2,2 %).

Även räknat per brottsmisstanke har antalet lagföringsbeslut minskat sedan 2015, med 13 procent (- 33 900). Antalet lagföringsbeslut minskar för de allra flesta brottstyper, men kraftigast är minskningen för bedrägeribrott m.m. Se vidare nedan. Brottskategorin övriga brottbalksbrott är den enda där antalet lagföringsbeslut ökat (+ 1 062, + 12,1 %). Ökningen kan främst förklaras av ett mindre antal ärenden med många brottsmisstankar. Det gäller ett ärende om förskingring med närmare 500 brottsmisstankar och fem ärenden om trolöshet mot huvudman med sammanlagt närmare 1 000 brottsmisstankar.

Utredningarnas kvalitet

Lagföringskvoten är oförändrad och ligger på drygt 93 procent. Den effektiva lagföringskvoten har dock ökat, från 86 till drygt 87 procent. Detta indikerar att kvaliteten i de ärenden som redovisats till åklagare är relativt oförändrad.

Lagföringskvoten har ökat eller är i stort oförändrad för flertalet brottskategorier. Lagföringskvoten för bedrägeribrott m.m. har dock minskat något. För polisregionerna är förändringarna i de flesta fall marginella. Lagföringskvoten för polisregion Öst har dock ökat något och för polisregion Mitt minskat något. Spridningen av lagföringskvoten mellan polisregionerna är relativt liten och ligger mellan 91 och 95 procent.

Lagföringskvoten för ingripandebrotten (narkotikabrott, vissa trafikbrott, tillgrepp i butik och vissa övriga specialstraffrättsliga brott) ligger på mycket höga nivåer, 93–97 procent. Polismyndigheten gör bedömningen att lagföringskvoten för dessa brottskategorier ligger på en nivå som uppfyller målet om att verksamheten ska bedrivas med högt ställda krav på kvalitet och att det därför inte är resurseffektivt att försöka öka kvoten ytterligare.

¹⁷ En åtalsunderlåtelse innebär att brottsutredningen leder till en notering i belastningsregistret men inte till någon påföljd.

Den effektiva lagföringskvoten ökade relativt mycket under 2016. Detta beror på att Åklagarmyndigheten fattade betydligt färre beslut om åtalsunderlåtelse än under 2015, vilket i sin tur kan bero på en ökad användning av förundersökningsbegränsning inom polisen.

En del av de ärenden som redovisas till åklagare skickas tillbaka för att förundersökningen behöver kompletteras med information. Under 2016 var andelen ärenden som skickades tillbaka till polisen knappt 16 procent vilket är en ökning med 1 procentenhet sedan föregående år. Den så kallade kompletteringsvolymen har ökat för samtliga brottskategorier utom bedrägeribrotten, mest har den ökat för övriga brott mot person (+ 5,2 procentenheter).

Åklagarnas beslut

För varje brottsmisstanke där åklagaren tagit ställning i åtalsfrågan, oavsett om det är på förundersökningsstadiet eller ett beslut baserat på en färdigställd utredning, räknas ett beslut i statistiken. Antalet beslut minskade med 42 500 (- 11 %) mellan 2015 och 2016. Den största förändringen har skett i brottskategorin bedrägeribrott (- 35 %), som står för hälften av minskningen. Minskningen avser i första hand beslut om lagföring (åtal m.m.). Bakgrunden till skillnaderna är i hög grad tre bedrägeriärenden där 28 200 brottsmisstankar ledde till åtal i slutet av 2015. Sammantaget har antalet beslut av åklagare minskat med 6 procent om bedrägeribrotten exkluderas, och utvecklingen per brottskategori speglar i huvudsak utvecklingen av inflödet.

Som nämnts i det inledande kapitlet om förutsättningar för verksamheten varken kan eller ska polis och åklagare utreda alla anmälda brott.

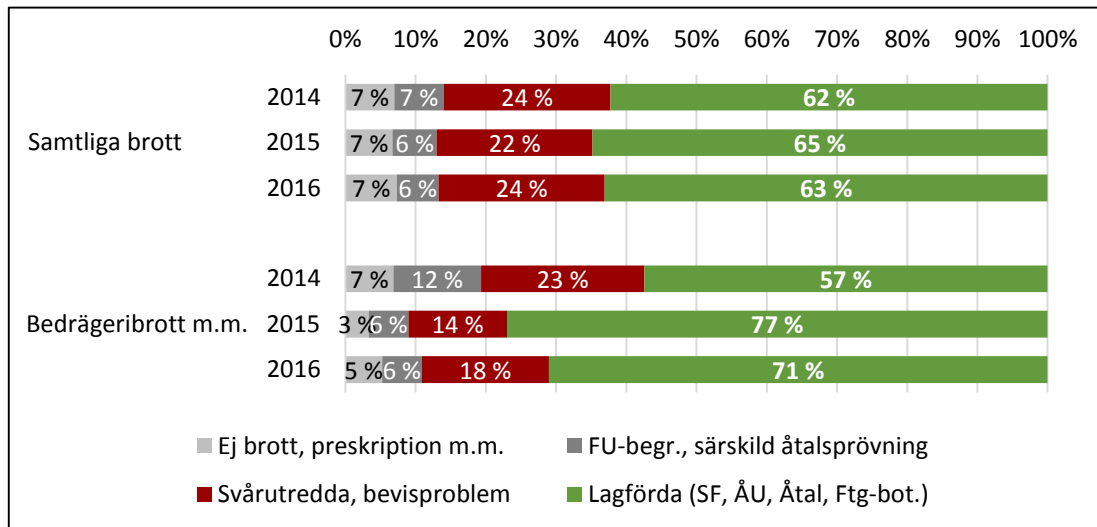
För att skapa en bild av hur mycket som är möjligt att klara upp har Åklagarmyndigheten, utifrån ett antal kategorier, gjort en uppdelning av samtliga brottsmisstankar som hanterats vid myndigheten. Kategorierna avser att spegla vilken typ av handläggning som varit aktuell hos åklagare, vilket i sin tur ger en indikation på förutsättningarna för upplärning. Kategorierna är följande:

- **Ej brott, preskription m.m.** Brottsmisstankar där det under utredningen/handläggningen framkommer att misstankarna omöjligt kan leda till lagföring.
- **Förundersökningsbegränsning, särskild åtalsprövning.** Brottsmisstankar som inte bör utredas, t.ex. av processekonomiska skäl.
- **Svårutredda, bevisproblem.** Inbegriper brottsmisstankar med mycket varierande grad av förutsättning för lagföring, men åtminstone med någon teoretisk möjlighet till detta.
- **Lagföring.** Brottsmisstankar som avslutats med strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal eller företagsbot.

Dessutom fattar åklagare ett antal beslut som innebär att handläggning inte ska ske vid Åklagarmyndigheten. Det kan till exempel bero på att brottsmisstanken ska utredas vidare av en annan myndighet eller att misstanken redan har registrerats. Denna typ av beslut är exkluderade från ”antal beslut” i den här rapporten eftersom de inte innebär att åklagaren har tagit ställning i sak.

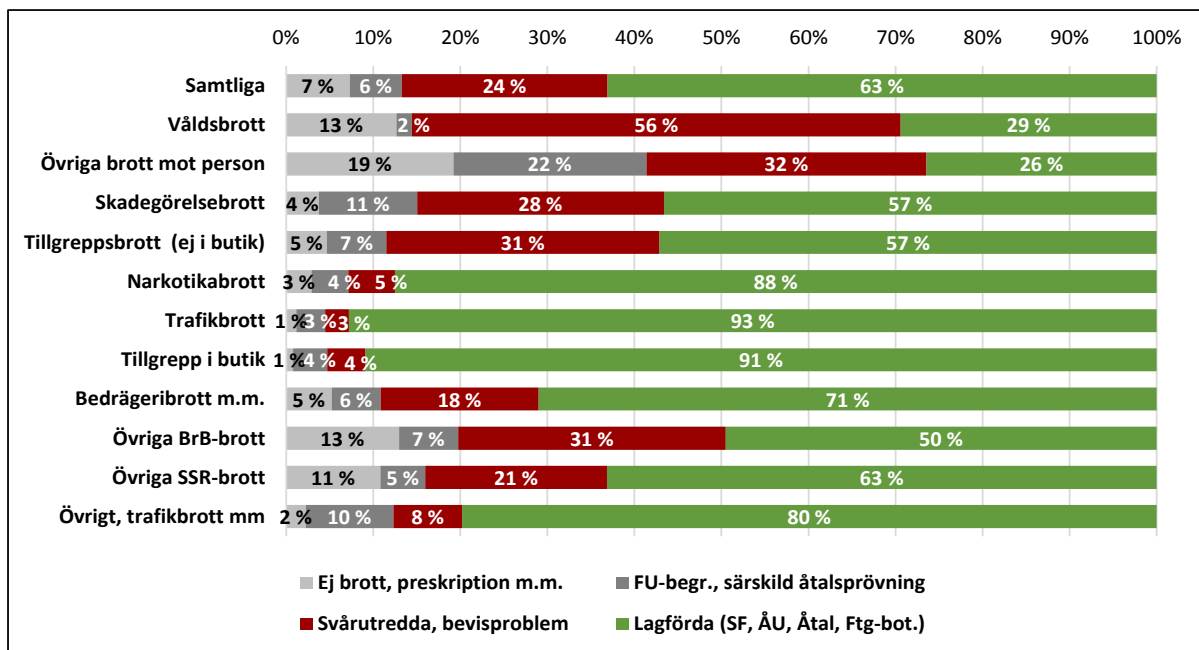
I figur 8 framgår beslutsfördelningen under 2014–2016 i de fyra kategorier där åklagare tagit ställning i sak. Fördelningen är relativt stabil mellan åren i de flesta brottskategorierna och totalt sett. Under 2015 påverkades fördelningen emellertid av de nämnda besluten avseende bedrägerier i tre ärenden. Under 2016 fanns ett sådant mycket stort ärende med många brottsmisstankar med åtal, som gör att även 2016 i viss mån har en ovanligt hög och förväntat tillfällig andel lagföringsbeslut som i viss mån även påverkar totalsiffrorna för hela verksamheten.

Figur 8. Uppklaringsbarhet, misstankar hos åklagare 2014–2016

Av samtliga åklagarbeslut 2016 avser 13 procent beslut som innebär att brottsmisstanken inte kan eller bör utredas (ej brott, preskription m.m. och förundersökningsbegränsning, särskild åtalsprövning). Knappt en fjärdedel (24 %) har lagts ned av andra skäl, främst på grund av bevisproblem. Det innebär vanligen att det inte gått att bevisa att den eller de som varit misstänkta har gjort sig skyldiga till brottet och att en fortsatt utredning inte bedöms kunna förändra bevisläget och leda till fällande dom. Lagföringsbesluten utgjorde 63 procent.

Figur 9. Uppklaringsbarhet, misstankar hos åklagare, per brottskategori 2016

Som framgår av figur 9 varierar fördelningen mellan dessa olika kategorier av beslut påtagligt mellan olika brottstyper, även om beslutsfördelningen inom respektive kategori är relativt stabil över tid.

Beslutsfördelningen kan variera mellan brottstyperna även om lagföringsandelen är på samma nivå. Det framgår tydligt vid jämförelse mellan grupperna våldsbrott och övriga brott mot person, där det för den sistnämnda gruppen är klart vanligare att brottsmisstanken avslutats med ett beslut som innebär att misstanken inte kan eller bör utredas vidare, medan våldsbrotten oftare avslutas på grund av svårigheter med bevisning. Skillnaden i exemplet beror på att brottskategorin övriga brott mot person i hög grad består av ärekränkingsbrott och andra brott som bara under särskilda förutsättningar faller under allmänt åtal.

Andel lagföringsbeslut hos åklagare

Totalt sett minskade andelen lagföringsbeslut, ställt i relation till antalet brottsmisstankar med åklagarbeslut, med 2 procentenheter jämfört med året innan. Merparten av minskningen förklaras av att förändringen i kategorin bedrägeribrott. För övriga brottskategorier minskade antalet lagföringsbeslut totalt med 0,5 procentenheter.

De analyser som Åklagarmyndigheten har gjort av lagföringsstatistiken visar att utfallet påverkas av flera faktorer som inte handlar om förmågan att samla bevisning till stöd för åtal eller annan lagföring. Inte minst påverkas den statistiska lagföringsnivån av ärendesammansättningen. I vissa brottskategorier lagförs nio av tio brottsmisstankar (se figur 9). Det är fråga om enkla brott som utreds av polis och redovisas som färdiga utredningar. I andra brottskategorier ligger lagföringsnivån kring tre av tio. Redan små förändringar av ärendesammansättningen påverkar därför den totala lagföringsnivån, även om lagföringsandelen för de enskilda brottskategorierna är oförändrad.

Handläggningstider

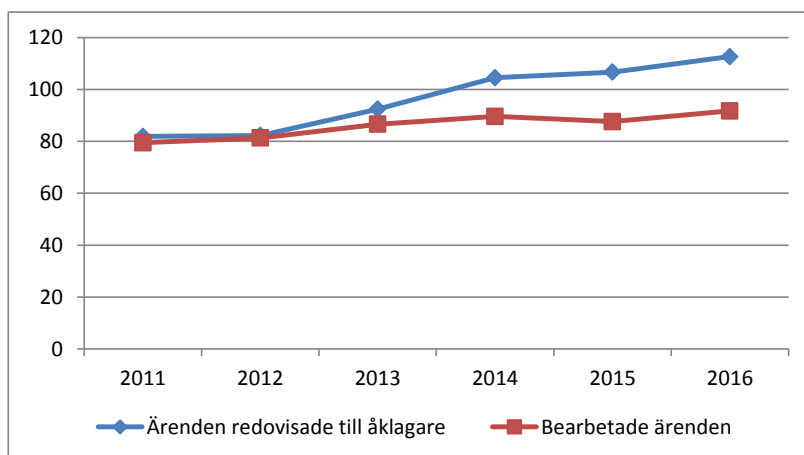
- Medelgenomströmningstiderna har ökat inom polisen men är fortsatt korta inom Åklagarmyndigheten.

Medelgenomströmningstiden för avslutade ärenden inom polisen har under perioden 2011–2016 legat på knappt 40 dagar. Sammantaget och i medeltal har det alltså tagit ungefär lika lång tid att hantera de olika typerna av avslutade ärenden.

Detta innebär dock inte att alla typer av avslutade ärenden hanteras lika snabbt. Sedan 2012 har medelgenomströmningstiden för ärenden med inledd förundersökning¹⁸ uppvisat en ökande trend¹⁹. Under samma period har också medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare ökat kraftigt. För närvarande finns således en ökande trend för medelgenomströmningstiden avseende både ärenden med inledd förundersökning och ärenden redovisade till åklagare.

Slutsatsen är att medelgenomströmningstiden har ökat för ärenden där man inlett förundersökning. Detta oavsett om de redovisats till åklagare eller inte. Samtidigt har utredningsverksamheten under perioden i snabbare takt än tidigare lagt ned ärenden som man bedömt inte kunna redovisas till åklagare. Detta oavsett om förundersökning inletts eller inte.

Figur 10. Medelgenomströmningstid (dagar) för bearbetade ärenden och ärenden redovisade till åklagare 2011–2016

De brottsmisstankar som utgör underlag för genomströmningstiden från inkommen anmälan till åklagare till åklagarbeslut är en delmängd av underlaget till polisens genomströmningstider. Måttet speglar också relativt väl polisens genomströmningstider och utvecklingen av dem, varför vi inte särskilt tar upp det här.

Beslutstiderna – tiderna från det att ett färdigt beslutsunderlag kommer in fram till ett fattat åklagarbeslut – är däremot något som åklagarna till största delen själva förfogar över. Tiden kan läggas till polisens medelgenomströmningstid för att få en mer komplett bild av hela genomströmningstiden för utredning och

¹⁸ Bearbetade ärenden.

¹⁹ Den högre nivån för samtliga medelgenomströmningstider under 2014 förklaras av stora redovisningar till åklagare av äldre bedrägeribrottsärenden i nuvarande polisregion Syd.

lagföring. Den totala genomströmningstiden från inkommet beslutsunderlag till beslut har minskat något, från 16 till 15 dagar. För brottsgrupper som generellt sett kräver mer omfattande utredningar, exempelvis förmögenhetsbrott och brott mot person, är genomströmningstiderna något längre, medan de för enklare ärenden som trafikbrott och butikstillgrepp är kortare. I genomsnitt beslutar åklagare i åtalsfrågan efter drygt två veckor från det att en brottsutredning är färdig och i de enklare ärendena inom en vecka.

Allmänhetens förtroende och bemötandet av brottsutsatta

- Förtroendet för rättsväsendet är relativt stabilt men har minskat något sedan föregående år.
- Hälften av de brottsutsatta har en positiv erfarenhet av polisens arbete.

Det är angeläget att de som utsatts för brott anser att de har fått ett professionellt bemötande av polis och åklagare, inte minst för *förtroendet* för vår verksamhet och därmed för benägenheten att anmäla brott och delta i brottsutredningar som leder till att brott klaras upp.

Allmänhetens förtroende

Den nationella trygghetsundersökningen (NTU) som Brå genomför årligen visar att förtroendet för rättsväsendet är relativt stabilt. Andelen i befolkningen som uppger att de har ett stort förtroende för rättsväsendet som helhet ligger på 61 procent, vilket är en minskning med 3 procentenheter sedan 2015. I undersökningen som avser 2016 uppgav 61 respektive 50 procent att de har stort förtroende för polis och åklagare, vilket är 4 respektive 1 procentenhet lägre än 2015. Det kan jämföras med 2006 då 55 respektive 43 procent uppgav att de hade stort förtroende för polis och åklagare. Motsvarande siffror för rättsväsendet som helhet var 61 procent 2016 och 54 procent 2006. Förtroendet för polisens sätt att bedriva sitt arbete är mycket likt det för rättsväsendet som helhet. Brå anger att detta sannolikt beror på att många främst tänker på polisen, den myndighet som de flesta har kännedom om, när de svarar på frågan om rättsväsendet som helhet. Åklagarmyndighetens lägre siffror hänger samman med att myndighetens arbete är mindre känt, 17 procent anger att de inte har någon åsikt på frågan om förtroende.

I syfte att komma närmare medborgarna och ha en uppföljning som fokuserar på de samhälleliga effekterna av polisens verksamhet har Polismyndigheten och Brå inlett ett samarbete kring NTU. Genom en kraftig förstärkning av urvalet i undersökningen möjliggörs att resultaten från undersökningen presenteras enligt polisens organisation, ända ner på lokalpolisområdesnivå för landets samtliga lokalpolisområden. Den första datainsamlingen startar i början av 2017 och resultaten beräknas finnas tillgängliga under slutet av året. I samarbete med Brå ska ett stödmaterial tas fram och i samband med att resultaten blir tillgängliga kommer också utbildningsinsatser att ske i polisregionerna, tillsammans med Brå.

Bemötandet av brottsutsatta

Av de som varit i kontakt med polisen under de senaste tre åren på grund av utsatthet för brott har drygt hälften en positiv erfarenhet av polisens arbete. Den negativa erfarenheten är dock större (28 %) bland personer som utsatts för hot- eller våldsbrott än bland personer som utsatts för andra typer av brott (16 %). Polisens tillgänglighet och bemötande är det som de brottsutsatta är mest positiva till, medan informationen de fick och polisens effektivitet är det som de är mindre nöjda med. Andelen med positiva erfarenheter av polisen har minskat mellan 2015 och 2016, från 58 till 55 procent. För åklagare är motsvarande siffra oförändrad på 51 procent.

Särskilt viktiga samverkansområden

- Antalet inkomna ärenden om sexualbrott och om brott mot barn har ökat kraftigt.
- Det är fler personer som har lagförts för sexualbrott. Antalet som lagförts för brott mot barn är i stort sett oförändrat.
- För samtliga dessa brottstyper har myndigheterna stor uppmärksamhet på att utveckla och tillämpa metoder som skapar bästa möjliga förutsättningar för lagföring. Brott mot barn ställer alldeles särskilda krav på en välfungerande samverkan mellan många aktörer.
- Antalet ärenden med yrkanden om att förverka utbyte av brott har ökat. Det har gjorts något fler förenklade tillgångsutredningar.
- Myndigheternas arbete med att återta vinster av brott behöver utvecklas, och olika aktiviteter i detta syfte har genomförts och planeras.

Som redan tidigare nämnts finns det särskilda förväntningar på att polisens och åklagarens samverkan ska vara väl utvecklad för vissa brottstyper. För att kunna leva upp till förväntningarna om effektivitet och kvalitet behöver polis och åklagare ha ett nära samarbete och ett särskilt fokus på att utarbeta gemensamma metoder för den enskilda brottstypen.

Myndigheterna har identifierat några områden som medför särskilda utmaningar, men för vilka det samtidigt är särskilt viktigt att vi har god förmåga. Det är också områden som i mycket hög grad utreds gemensamt av polis och åklagare.

Sexualbrott

Tabell 2. Övergripande resultatmått för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2014–2016 avseende sexualbrott

		2014	2015	2016	Förändring %, %-enheter
Inkomna ärenden till polisen	(Källa) (P)	13 068	12 128	13 602	12,2 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	18,1%	18,8%	17,9%	-0,9 %-enheter
Ärenden redovisade till åklagare	(P)	2 018	2 026	2 036	0,5 %
Lagföringsbeslut av åklagare ¹	(ÅM)	4 653	3 706	3 434	-7,3 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	43,4%	38,0%	35,5%	-2,5 %-enheter
Antal personer med lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	1 118	1 218	1 253	2,9 %

¹ Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Ett område är sexualbrott, en gemensam benämning på brott mot en persons sexuella integritet, som våldtäkt, sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande och sexuellt ofredande. Det är en brottstyp där det inleds förundersökning i en mycket stor majoritet av ärendena. Förundersökningsandelen är på drygt 86 procent och i merparten av ärendena är en åklagare förundersökningsledare.

Antalet inkomna ärenden ökade (+ 1 474, + 12,2 %) jämfört med 2015. Ökningen gäller främst sexuellt ofredande mot flicka 15–17 år samt mot kvinna. Ärenden redovisade till åklagare ökade marginellt (+ 10, + 0,5 %) och utredningsandelen minskade något, från knappt 19 procent 2015 till knappt 18 procent 2016.

Under perioden 2014–2016 ökade antalet personer som lagförts för sexualbrott kontinuerligt, det senaste året med nära 3 procent. Att antalet (- 7,3 %) och andelen (- 2,5 procentenheter) brottsmisstankar som lett till lagföring samtidigt har sjunkit hänger samman med några väldigt omfattande ärenden med ett stort antal brottsmisstankar – främst avseende sexualbrott över nätet – som lett till åtal under de tre senaste åren. Om man bortser från dessa ärenden är såväl antalet som andelen sexualbrott som lett till lagföring stabilt över åren.

Genomströmningstiderna minskade jämfört med 2015, både medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare och beslutstiden hos åklagare. Tiderna var fortfarande längre än de var 2014.

Sexualbrott är ofta svåra att utreda, vilket kan leda till längre utredningstider. Att genomströmningstiderna har minskat är därför positivt även om en jämförelse ett par år tillbaka ger vid handen att det finns ytterligare möjligheter till förbättring. Vad gäller lagföringen kan konstateras att bevisvårigheterna beträffande denna brottstyp inte sällan leder till att förundersökningen avseende en stor del av brottsmisstankarna läggs ned. Att antalet och andelen lagförda sexualbrott, om man bortser från de enstaka ärenden med många brottsmisstankar som påverkat statistiken, ligger stabilt de senaste åren visar att det inte finns anledning att befara att förmågan att klara upp brott har försämrats.

De särskilda utmaningar som sexualbrotten innebär utredningsmässigt medför emellertid att detta är ett område där polis och åklagare ständigt måste utveckla sina arbetsmetoder. Som tidigare nämnts i avsnittet om pågående gemensamt utvecklingsarbete har Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten samverkat i projektet ”Brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna och barn – ett utvecklat bästa arbetssätt”. I projektet har bland annat två nya checklistor tagits fram, *Checklista för initiala åtgärder på brottsplatsen (våldtäkt)* och *Checklista sexualbrott (vuxna)*. I svaren på den förfrågan om framgångsfaktorer som gått till polisregionerna och åklagarområdena i samband med denna rapport har man framhållit vikten av en gemensam genomgång av arbetssättet och den praktiska tillämpningen. Arbetssättet inkluderar även bemötandefrågor eftersom ett gott resultat avseende denna brottskategori förutsätter att brottsutsatta och allmänheten känner förtroende för polis och åklagare.

Brott mot barn

Tabell 3. Övergripande resultatmått för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2014–2016 avseende brott mot barn

	(Källa)	2014	2015	2016	Förändring %, %-enheter
Inkomna ärenden till polisen	(P)	29 421	29 633	34 236	15,5 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	18,1%	18,2%	16,2%	-2,0 %-enheter
Ärenden redovisade till åklagare	(P)	4 330	4 316	4 395	1,8 %
Lagföringsbeslut av åklagare ¹	(ÅM)	7 821	6 655	6 322	-5,0 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	31,6%	27,5%	25,3%	- 2,2 %-enheter
Antal personer med lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	3 242	3 319	3 268	-1,5 %

¹ Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Brott mot barn kan i många, men inte alla, fall identifieras via brottskoder. Statistiken här omfattar i huvudsak misshandel, olaga hot och ofredande, sexualbrott, fridskränkingsbrott och rån, där brottsoffret var under 18 år, det vill säga brott där utredningen ska bedrivas med särskild skyndsamhet (särskild frist) enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948).

Brott mot barn är en brottstyp där det inleds förundersökning i en majoritet av ärendena. Förundersökningsandelen ökade något under 2016 och är nu på knappt 82 procent. I merparten av ärendena är en åklagare förundersökningsledare.

Antalet inkomna ärenden avseende brott/våld mot barn ökade kraftigt (+ 4 603, + 15,5 %) jämfört med 2015 och uppgick 2016 till 34 236 inkomna ärenden. Många av brottskoderna har förändrats över tid och det är därför svårt att uttala sig om utvecklingen. Men ökningen 2016 kan främst härledas till misshandel mot pojke 7–14 år och 15–17 år samt olaga hot och sexuellt ofredande mot flicka 15–17 år.

Lagföringen av brott mot barn har minskat något sedan 2015. Det gäller både antalet personer med lagföringsbeslut (- 51, - 1,5 %), antalet lagföringsbeslut (- 333, - 5,0 %), och andelen lagföringsbeslut (- 2,2 procentenheter). En minskning av antalet och andelen lagföringsbeslut skedde även mellan 2014 och 2015. Förändringarna de senaste åren kan förklaras av samma typ av ärenden avseende sexualbrott över nätet vilka påverkar sexualbrottsstatistiken, då de avser unga målsägande.

Genomströmningstiderna har minskat något från 2015, både medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare och beslutstiden hos åklagare. Liksom för sexualbrotten är utredningstiderna fortfarande längre än de var 2014.

Genom att införa en särskild frist inom vilken brott mot barn som huvudregel ska utredas har lagstiftaren tydligt pekat på vikten av att sådana brott utreds effektivt. Särskilt med beaktande av detta är det positivt att genomströmningstiderna har minskat. Samtidigt är det givetvis viktigt att det finns en god förmåga att

klara upp brott, något som är en särskild utmaning då brott mot barn ofta är förknippade med bevissvårigheter. Även om det är svårt att dra slutsatser kring resultatet beträffande lagföring, bland annat då det är beroende av ärendesammansättningen, kan konstateras att det är angeläget för polis och åklagare att fortsätta att ha ett gemensamt fokus på förmågan att klara upp brott mot barn.

Den välutvecklade lokala samverkan mellan polis och åklagare, och ofta även socialtjänsten och sjukvården i anslutning till barnahus, lyfts av polisregioner och åklagarområden fram som en tydlig framgångsfaktor i utredningar om brott mot barn. Att åklagare på ett tidigt stadium aktivt kommer in i utredningarna genom att t.ex. närvara vid förhör bidrar till ett bättre flöde i ärendena och förkortade handläggningstider. Även beträffande brott mot barn är det gemensamma metodutvecklingsprojektet *Ett bättre arbetsätt* en viktig utgångspunkt för fortsatta satsningar.

Våld i nära relation

Tabell 4. Resultatmått för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2016 avseende våld i nära relation

	(Källa)	2016
Inkomna ärenden till polisen	(P)	11 293
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	20,3 %
Ärenden redovisade till åklagare	(P)	2 394
Lagföringsbeslut av åklagare ¹	(ÅM)	2 593
Andel brottsmisstankar som lett till lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	17,2 %
Antal personer med lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	2 002

¹ Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Begreppet våld i nära relationer avser här misshandel mot den som man är eller varit gift eller sambo med eller har gemensamma barn med, grov kvinnofridskränkning samt grov fridskränkning mot barn och vuxna. Antalet brott som avser våld i nära relation har minskat påtagligt mellan 2015 och 2016. Detta beror på ett förtydligande av vilka brott som ska avses vara begångna i nära relation gjorts vilket medfört att antalet har minskat betydligt för de aktuella brottskoderna och istället ökat för andra brottskoder. Detta gör att jämförelse med tidigare år inte går att göra.

Det inleds förundersökning i merparten av ärendena, förundersökningsandelen är hög (97,9 %). Förundersökningarna leds regelmässigt av åklagare.

Under 2016 inkom det 11 293 ärenden avseende våld i nära relation och antalet ärenden som redovisades till åklagare var 2 394. Av de ärenden som inkom till polisen och där förundersökning inleddes redovisades drygt 20 procent till åklagare.

Under 2016 fattade åklagare närmare 2 600 lagföringsbeslut avseende 2 000 personer för våld i nära relation. Det utgör 17 procent av samtliga åklagarbeslut. Mer än fyra femtedelar av besluten innebar att åklagare lägger ned förundersökningen, de flesta på grund av bevisproblem.

Våld i nära relation är brottslighet som ofta inträffar i hemmet utan närvarande vittnen. Utredningar om sådana brott innefattar ofta bevisvärigheter och kräver särskild kompetens och erfarenhet, inte minst kopplat till bemötandefrågor. Att en stor andel av brottsmisstankarna beträffande våld i nära relation läggs ned visar att detta är ett område där det är angeläget att polis och åklagare gemensamt arbetar med metodutvecklingsfrågor så som man gjort i projektet *Det bästa arbetssättet*. Från polisregioner och åklagarområden framhålls att en nära samverkan i det dagliga arbetet är nödvändig för att man ska kunna utreda brott i nära relation framgångsrikt och att *Det bästa arbetssättet* på ett effektivt sätt måste tillämpas i verksamheten.

Brottsutbyte

Tabell 5. Övergripande resultatmått 2014–2016 avseende arbetet med återtagande av brottsutbyte

	(Källa)	2014	2015	2016	Förändring % 2015-2016
Antal ärenden med förverkandeyrkanden	(ÅM)	365	442	514	16,3 %
Antalet yrkanden om förverkanden	(ÅM)	1 161	1 149	1 194	3,9 %
Yrkanden om förverkanden i belopp, Mnkr	(ÅM)	66	110	70	-36,4 %
Förenklade tillgångsutredningar ¹	(ÅM)	209	478	485	1,5 %
Fördjupade tillgångsutredningar	(ÅM)	133	186	163	-12,4 %

¹ I siffran över förenklade utredningar 2014 ingår inte utredningar som rapporterats från allmänna kammare, vilket gör att siffran inte är direkt jämförbar med 2015 och 2016.

Möjligheterna till ekonomisk vinning är en av de främsta drivkrafterna bakom en stor del av brottsligheten i samhället. Genom arbetet med att återföra utbyte av brott i samband med utredning och lagföring kan drivkrafterna att begå brott minskas.

När tillgångar som har tagits från någon genom ett brott påträffas under en förundersökning ska de enligt huvudregeln lämnas tillbaka till den som har blivit av med tillgångarna. Detta sker bland annat i form av skadestånd till målsäganden. Om det inte går att utreda vem tillgångarna har tagits ifrån eller om det av annan anledning inte går att lämna tillbaka tillgångarna ska de förverkas som utbyte av brott. Det är då staten som får tillgångarna istället för att den som har begått brottet får behålla dem. Det finns i dagsläget ingen samlad statistik över skadestånd kopplat till brottsutbyte. Statistik över brottsutbytesarbetet och dess resultat kan i dagsläget främst fås genom Åklagarmyndighetens uppföljning av bland annat förverkanden och tillgångsutredningar. Under året registrerades yrkanden om förverkande av utbyte av brott eller brottslig verksamhet i 514 ärenden, vilket är en ökning med 16 procent sedan året innan.

En tillgångsutredning görs på den misstänkta personen och personens närstående. Den består av att leta efter tillgångar och utreda ekonomiska förhållanden. Under 2016 genomfördes 485 förenklade tillgångsutredningar, antingen av åklagarrevisorer eller av tillgångsutredare hos polisen enligt åklagares direktiv. Det är en marginell ökning från 2015 då motsvarande siffra var 478. Av de förenklade tillgångsutredningarna gick 163 vidare till en mer omfattande tillgångsutredning.

I vissa ärenden finns ett stort antal förverkandeyrkanden registrerade och vissa enskilda ärenden har yrkanden om många miljoner kronor, vilket gör att både det sammanlagda antalet yrkanden och beloppssumman kan variera stort mellan åren. Beloppet för 2015 inbegriper ett sådant ärende, med ett yrkande på närmare 47 miljoner kronor. År 2016 förekom inga sådana extremt stora yrkanden, vilket är förklaringen till minskningen av beloppen från 110 till 70 mnkr. Åklagarmyndigheten kommer därför i sin uppföljning att gå över till att främst följa antalet ärenden där förverkandeyrkanden förekommer.

Även om den tillgängliga statistiken visar en positiv utveckling för arbetet med att återta brottsutbyte bör det finnas potential för ytterligare förbättringar. För att polis och åklagare ska bli mer effektiva krävs en bred kunskap och erfarenhet om dessa frågor inom myndigheterna. Från polisregioner och åklagarmråden påtalas vikten av spridning av arbetsmetoder på området i alla delar av verksamheten.

Under året genomförde Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten ett projekt för att kartlägga respektive myndighets resurser inom den tillgångsriktade brottsbekämpningen. Målet med projektet var att skapa ett nationellt nätverk för utbildning, erfarenhetsutbyte och metodstöd. Myndigheterna har även samverkat med Tullverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten inom den myndighetsöverskridande strategin och handlingsplanen för brottsutbytesarbete. Ett antal projekt bedrevs under året i denna samverkan, bland annat att ta fram en guide över rättsliga verktyg och ett projekt om gemensamma utbildningsinsatser på brottsutbytesområdet.

En gemensam analys och bedömning

Som rapportens resultatavsnitt visar innebar 2016 sett till helheten

- en viss minskning av antalet inkomna ärenden till polisen
- en kraftig ökning av antalet öppna ärenden – framförallt äldre
- en tioprocentig minskning av ärenden redovisade till åklagare från polisen
- en genomsnittlig ökning med närmare en vecka innan utredningarna redovisas till åklagare
- en minskning med 7 procent av antalet lagförda personer, till drygt 100 000 stycken.

Enligt nationella trygghetsundersökningen har allmänhetens förtroende för polis och åklagare minskat något. Av de personer som haft kontakt med polis och åklagare hade ungefär hälften, något färre än 2015, en positiv erfarenhet av kontakten.

Inom de särskilda samverkansområdena sexualbrott och brott mot barn ökar de inkomna ärendena påtagligt medan antalet lagförda personer är relativt oförändrat. Utvecklingen av våld i nära relation är i dagsläget svår att uttala sig om. Det är däremot tydligt att arbetet med att förverka utbyte av brott utvecklas i positiv riktning.

Även om det finns positiva inslag får ändå det samlade resultatet för utredning och lagföring bedömas som otillfredsställande.

Som vi har redovisat i rapportens inledning har förutsättningarna för att nå goda resultat försvårats av en förändring i ärendesammansättningen (både genom en minskad andel ingripandebrott och en kraftig ökning av it-relaterade bedrägerier) ökat användande av förundersökningsbegränsning²⁰ och av den kraftsamling som våld med skjutvapen i utsatta områden har motiverat. Liksom året dessförinnan har ombildningen till en polismyndighet inneburit en påtaglig påfrestning.

Avsnittet om pågående samverkan och utvecklingsarbete vittnar om att det är mycket som vi gör tillsammans och som syftar till att utveckla vår gemensamma förmåga till utredning och lagföring. Inom polisen pågår arbete med att förbättra rutiner och metoder i brottsutredningsarbetet bland annat genom beslut om ett åtgärdsprogram som innefattar mer resurser i form av civilanställda utredare, ett förbättrat it- och teknikstöd samt ett omfattande metodutvecklingsarbete.

Under året ingick Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten en överenskommelse om ärendesamordning. Överenskommelsen har som målsättning att vid behov genomföra samordnade insatser mot de mest brottsaktiva. Polisen tog under 2016 fram nya effektiva verktyg (it-stöd) för att samordna ärenden och brott begångna av samma personer.

Polisregioner och åklagarområden lyfter upp några saker som speciellt framgångsrika i samarbetet mellan polis och åklagare, bland annat utredningar av bedrägeribrott med hjälp av bedrägerinätverk och med åklagare på bedrägerisektion. Framgångsrika arbetsmetoder är exempelvis gemensamma prioriteringar, strategier och satsningar på utvalda brottsområden samt samverkansforum och utredningsråd på olika organisatoriska nivåer.

Områden som vissa polisregioner och åklagarområden anser behöver utvecklas är mer övergripande gemensamma prioriteringar och strategier, utbildningsinsatser, ledning av den polisiära jourverksamheten

---

²⁰ En ökad användning av förundersökningsbegränsning ger färre antal brott/brottsmisstankar men påverkar inte antalet lagförda personer. Färre antal brott/brottsmisstankar påverkar främst personuppleringen.

samt uppföljning av verksamheten dels lokalt avseende förhör och ärenden, dels nationellt avseende den gemensamma statistiken.

Bilaga 1 – Verksamhetsutfall per brottskategori

Polismyndigheten nationellt

Brottskategorier	Antal inkomna ärenden			Förändring %	Antal bearbetade ärenden			Förändring %	Antal ärenden redovisade till åklagare			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016	2014	2015	2016	2015-2016	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	126 673	125 418	129 755	3,5%	110 319	107 851	109 827	1,8%	21 900	20 331	19 052	-6,3%
Övriga brott mot person	86 097	83 741	86 054	2,8%	45 683	41 204	45 216	9,7%	5 919	4 925	4 391	-10,8%
Skadegörelsebrott	137 735	178 919	154 595	-13,6%	19 895	19 003	17 690	-6,9%	4 038	3 695	3 055	-17,3%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	458 617	442 049	419 471	-5,1%	107 098	102 688	90 002	-12,4%	11 148	10 775	9 126	-15,3%
Narkotikabrott	52 955	49 688	50 128	0,9%	53 416	49 816	48 046	-3,6%	32 207	30 265	28 930	-4,4%
Trafikbrott	41 295	42 411	41 660	-1,8%	40 103	41 262	40 308	-2,3%	31 846	32 737	31 169	-4,8%
Tillgrepp i butik	45 397	46 483	45 281	-2,6%	37 154	37 707	35 621	-5,5%	23 480	23 543	22 077	-6,2%
Bedrägeribrott m.m.	139 137	149 304	157 927	5,8%	81 336	68 426	59 493	-13,1%	15 913	14 015	8 342	-40,5%
Ekonomiska brott ¹	165	136	161	-	125	85	109	-	10	8	7	-
Övriga BrB-brott	44 257	40 471	38 666	-4,5%	26 759	24 375	24 102	-1,1%	5 436	4 786	4 461	-6,8%
Övriga SSR-brott	24 095	24 265	24 289	0,1%	19 913	19 122	18 290	-4,4%	8 043	7 491	7 106	-5,1%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	99 290	97 754	99 760	2,1%	37 325	32 480	32 812	1,0%	10 783	8 934	7 649	-14,4%
Totalt	1 255 713	1 280 639	1 247 747	-2,6%	579 126	544 019	521 516	-4,1%	170 723	161 505	145 365	-10,0%

Brottskategorier	Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)			Förändring %-enheter	Förundersökningsandel (andel ärenden med inledd FU av avslutade ärenden)			Förändring %-enheter	Medelgenomströmningstid för ärenden redovisade till åklagare			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016	2014	2015	2016	2015-2016	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	19,9%	18,9%	17,3%	-1,5%	86,3%	85,8%	86,4%	0,6%	127	138	144	5,0%
Övriga brott mot person	13,0%	12,0%	9,7%	-2,2%	52,5%	48,7%	53,2%	4,5%	128	156	158	1,4%
Skadegörelsebrott	20,3%	19,4%	17,3%	-2,2%	14,3%	10,6%	11,4%	0,8%	132	139	153	9,8%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	10,4%	10,5%	10,1%	-0,4%	23,1%	22,9%	21,3%	-1,6%	112	120	126	5,5%
Narkotikabrott	60,3%	60,8%	60,2%	-0,5%	98,1%	98,2%	98,3%	0,1%	93	96	100	4,2%
Trafikbrott	79,4%	79,3%	77,3%	-2,0%	97,9%	98,6%	98,7%	0,1%	52	57	73	27,3%
Tillgrepp i butik	63,2%	62,4%	62,0%	-0,5%	80,7%	80,8%	79,9%	-0,9%	44	44	50	11,6%
Bedrägeribrott m.m.	19,6%	20,5%	14,0%	-6,5%	55,8%	44,2%	37,7%	-6,5%	297	273	332	21,6%
Ekonomiska brott ¹	8,0%	9,4%	6,4%	-	68,3%	65,4%	65,7%	-	221	153	440	-
Övriga BrB-brott	20,3%	19,6%	18,5%	-1,1%	58,8%	60,0%	63,5%	3,5%	163	174	180	3,7%
Övriga SSR-brott	40,4%	39,2%	38,9%	-0,3%	80,9%	77,8%	76,7%	-1,1%	114	111	122	10,0%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	28,9%	27,5%	23,3%	-4,2%	37,2%	33,7%	33,0%	-0,7%	51	60	78	30,5%
Totalt	29,5%	29,7%	27,9%	-1,8%	45,4%	42,1%	42,0%	-0,1%	105	107	113	5,6%

Brottskategorier	Antal nedlagda ärenden			Förändring %	Lagföringskvot (andel positiva lagföringsbeslut där FU letts av polis eller åklagare av beslutade brottsmisstankar)			Förändring %	Öppna ärenden total			Förändring %-enheter
	2014	2015	2016	2015-2016	2014	2015	2016	2015-2016	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	104 308	105 672	108 357	2,5%	85,8%	86,1%	87,0%	0,9%	29 728	30 698	34 804	13,4%
Övriga brott mot person	79 596	79 703	80 711	1,3%	85,0%	87,0%	85,9%	-1,1%	11 519	10 959	12 594	14,9%
Skadegörelsebrott	134 447	176 081	151 898	-13,7%	83,9%	83,2%	84,0%	0,8%	4 475	4 544	4 995	9,9%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	451 036	438 674	414 695	-5,5%	87,6%	88,1%	88,5%	0,4%	19 377	17 590	18 177	3,3%
Narkotikabrott	22 310	20 731	20 195	-2,6%	95,3%	96,0%	97,1%	1,1%	11 705	11 222	13 110	16,8%
Trafikbrott	9 251	9 153	9 716	6,2%	96,5%	96,8%	97,1%	0,3%	7 022	8 406	10 232	21,7%
Tillgrepp i butik	22 667	23 548	22 832	-3,0%	96,3%	96,6%	97,1%	0,5%	5 850	6 006	7 233	20,4%
Bedrägeribrott m.m.	117 764	140 301	149 829	6,8%	87,2%	94,1%	90,7%	-3,5%	29 156	25 588	27 244	6,5%
Ekonomiska brott ¹	74	65	96	-	7,4%	60,0%	100,0%	-	49	58	54	-
Övriga BrB-brott	36 639	35 448	33 142	-6,5%	88,7%	86,7%	89,6%	2,9%	8 986	9 226	10 348	12,2%
Övriga SSR-brott	16 275	17 157	16 792	-2,1%	91,3%	91,3%	92,6%	1,3%	7 718	7 697	8 401	9,1%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	81 846	81 957	86 838	6,0%	91,6%	91,3%	91,0%	-0,3%	7 175	9 010	9 858	9,4%
Totalt	1 076 213	1 128 490	1 095 101	-3,0%	91,8%	93,0%	93,1%	0,1%	142 760	141 004	157 050	11,4%

¹ Ekonomiska brott hanteras av Ekobrottsmyndigheten.

Åklagarmyndigheten nationellt

Brottskategorier	Antal inkomna brottsmisstankar			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	90 696	89 108	91 266	2,4%
Övriga brott mot person	37 269	36 055	35 521	-1,5%
Skadegörelsebrott	9 771	9 755	8 857	-9,2%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	28 270	27 253	23 924	-12,2%
Narkotikabrott	71 729	72 422	66 027	-8,8%
Trafikbrott	48 928	48 933	45 701	-6,6%
Tillgrepp i butik	31 500	31 316	29 199	-6,8%
Bedrägeribrott m.m.	71 065	49 842	35 830	-28,1%
Ekonomiska brott ¹	56	140	855	-
Övriga BrB-brott	23 659	22 501	22 609	0,5%
Övriga SSR-brott	27 022	27 404	26 868	-2,0%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	27 645	24 354	22 087	-9,3%
Summa	467 610	439 083	408 744	-6,9%

Brottskategorier	Antal beslut			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	79 192	77 971	77 381	-0,8%
Övriga brott mot person	30 463	30 938	29 241	-5,5%
Skadegörelsebrott	8 204	7 859	7 016	-10,7%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	21 730	20 828	17 540	-15,8%
Narkotikabrott	63 617	64 568	58 483	-9,4%
Trafikbrott	45 779	45 836	42 571	-7,1%
Tillgrepp i butik	28 995	28 626	26 409	-7,7%
Bedrägeribrott m.m.	36 823	61 963	40 776	-34,2%
Ekonomiska brott ¹	66	56	718	-
Övriga BrB-brott	20 386	19 252	19 811	2,9%
Övriga SSR-brott	22 749	23 695	22 085	-6,8%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	24 895	22 163	19 203	-13,4%
Summa	382 899	403 755	361 234	-10,5%

Brottskategorier	Antal lagföringsbeslut			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	25 271	24 056	22 739	-5,5%
Övriga brott mot person	9 039	9 311	7 735	-16,9%
Skadegörelsebrott	5 012	4 508	3 971	-11,9%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	12 544	12 220	10 017	-18,0%
Narkotikabrott	53 876	55 272	51 179	-7,4%
Trafikbrott	42 034	42 159	39 498	-6,3%
Tillgrepp i butik	25 745	25 643	24 002	-6,4%
Bedrägeribrott m.m.	21 155	47 706	28 948	-39,3%
Ekonomiska brott	3	22	635	-
Övriga BrB-brott	9 843	8 746	9 808	12,1%
Övriga SSR-brott	13 707	14 268	13 945	-2,3%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	20 102	17 797	15 325	-13,9%
Summa	238 331	261 708	227 802	-13,0%

Brottskategorier	Andel lagföringsbeslut av totalt antal brottsmisstankar med beslut			Förändring %-enheter
	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	32%	31%	29%	-1,5%
Övriga brott mot person	30%	30%	26%	-3,6%
Skadegörelsebrott	61%	57%	57%	-0,8%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	58%	59%	57%	-1,6%
Narkotikabrott	85%	86%	88%	1,9%
Trafikbrott	92%	92%	93%	0,8%
Tillgrepp i butik	89%	90%	91%	1,3%
Bedrägeribrott m.m.	57%	77%	71%	-6,0%
Ekonomiska brott	5%	39%	88%	-
Övriga BrB-brott	48%	45%	50%	4,1%
Övriga SSR-brott	60%	60%	63%	2,9%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	81%	80%	80%	-0,5%
Summa	62%	65%	63%	-1,8%

Brottskategorier	Genomströmningstid (från inkommen anmälan till åklagare till åklagarbeslut)			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	80	82	84	2,6%
Övriga brott mot person	78	87	100	15,2%
Skadegörelsebrott	77	72	82	12,8%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	60	57	59	3,0%
Narkotikabrott	90	83	90	8,5%
Trafikbrott	44	45	54	19,4%
Tillgrepp i butik	28	26	28	4,8%
Bedrägeribrott m.m.	165	335	382	14,1%
Ekonomiska brott	826	454	159	-
Övriga BrB-brott	127	151	155	2,4%
Övriga SSR-brott	148	148	141	-4,3%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	62	71	63	-10,1%
Summa	95	138	132	-4,4%

Brottskategorier	Genomströmningstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)			Förändring %
	2014	2015	2016	2015-2016
Våldsbrott	15	15	13	-11,5%
Övriga brott mot person	23	26	19	-27,0%
Skadegörelsebrott	24	18	15	-18,1%
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	17	16	17	2,5%
Narkotikabrott	15	14	11	-19,0%
Trafikbrott	10	10	10	-8,2%
Tillgrepp i butik	9	8	7	-9,2%
Bedrägeribrott m.m.	44	27	33	21,9%
Ekonomiska brott	869	315	132	-
Övriga BrB-brott	22	23	27	19,1%
Övriga SSR-brott	22	20	17	-15,8%
Övrigt (bötesbrott m.m.)	6	6	6	-3,1%
Summa	17	16	15	-5,1%

¹ Ekonomiska brott hanteras av Ekobrottsmyndigheten.

Bilaga 2 – Definitioner av centrala begrepp och resultat

Avslutade ärenden: Antal slutredovisade ärenden, dvs. slutredovisade till åklagare, nedlagda, överlämnade till annan myndighet och därmed avslutade i Polismyndighetens diarium.

Bearbetade ärenden: Termen *bearbetade ärenden* används inom polisen och avser antalet slutredovisade (avslutade genom redovisning till åklagare eller genom nedläggning) ärenden med inledd förundersökning (FU) eller ärenden där förenklat redovisningsförfarande till åklagare (RB 23:22 m.m.) använts. Beslut om förundersökning ska ha fattats med en av beslutskoderna nedan. Notera att i antal bearbetade ärenden visas endast information om att beslut har fattats om att inleda FU/RB 23:22, inte med vilken av dessa beslutskoder.

- Förundersökning inleds
- Förundersökning utvidgas
- Förundersökning övertas
- Förundersökning anses inledd genom tvångsåtgärd
- Utredning jml. RB 23:22

Beslut: Varje brottsmisstanke hos Åklagarmyndigheten avslutas med ett beslut av åklagare. Här avses beslut om lagföring eller avskrivning, det vill säga beslut som innebär att handläggningen kan betraktas som avslutad. Med avskrivning avses här beslut som innebär att en förundersökning läggs ned eller inte inleds, samt beslut att inte väcka åtal avseende en färdigställd utredning. Antalet beslut är mindre än det totala antalet beslutade brottsmisstankar. Detta beror på att de brottsmisstankar som endast omfattas av beslut av administrativ karaktär, till exempel överflyttning mellan åklagarkammare eller att överföra förundersökningen till polisen, här har exkluderats.

Förenklat utredningsförfarande: Ärenden redovisade enligt 23 kap. 21 § tredje stycket och 22 § rättegångsbalken (RB 23:21 och RB 23:22). Grundläggande för en förundersökning är att förundersökningsprotokoll (FUP) ska föras över vad som framkommit av betydelse för utredningen. I vissa fall finns det möjlighet att använda sig av ett förenklat utredningsförfarande, t.ex. där den normala påföljden är böter och när brottsutredning för enklare brott kan ske direkt på plats. Syftet med att tillämpa det förenklade utredningsförfarandet är huvudsakligen att spara tid och uppnå en förenklad process.

Förundersökningsandel: Andel ärenden med inledd förundersökning av avslutade ärenden. Med inledd förundersökning avses samma som beskrivs i bearbetade ärenden ovan.

Förundersökningsbegränsning: Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte alls utreds. Det handlar oftast om att en och samma person är misstänkt för många brott och att straffet inte skulle påverkas av om man utreder ännu ett. Syftet är att resurserna ska användas så effektivt som möjligt.

Genomströmningstid, från inkommen anmälan till åklagare till åklagarbeslut: Antalet dagar (medelvärde) från det att en brottsmisstanke inkommer till åklagarkammaren till dess att beslut fattats av åklagare. Denna genomströmningstid bygger i princip endast på åklagarledda förundersökningar.

Genomströmningstid, från färdigt förundersökningsprotokoll till åklagarbeslut: Antalet dagar (medelvärde) från det att en brottsmisstanke inkommer till en åklagarkammare med färdigt förundersökningsprotokoll eller motsvarande beslutsunderlag till dess att beslut fattats av åklagare. Denna

genomströmningstid avser samtliga redovisade brottsmisstankar oavsett om polis eller åklagare varit förundersökningsledare.

Inkomna brottsmisstankar till åklagare: Antalet brottsmisstankar som inkommit till åklagare, antingen genom anmälan om brott där åklagare ska vara förundersökningsledare eller som färdig utredning där polisen, eller i vissa fall annan myndighet, ansvarat för utredningen.

Inkomna ärenden: Antal inkomna/upprättade handlingar/anmälningar som registrerats, diarieförts och godkänts (granskningsdatum finns) i polisens diarium. Ett inkommet ärende kan innehålla flera anmälda brott. Observera att trafikärenden som resulterat i en på plats godkänd ordningsbot inte ingår i detta mått.

Kompletteringsvolym. Antalet beslut om att förundersökning ska ledas av polis (främst begäran om komplettering) dividerat med det totala antalet beslut i åtalsfrågan. Antalet beslut om att återföra fu-ledarskapet kan, med avsteg från normala principer för statistiken, ingå i underlaget flera gånger för varje brottsmisstanke om komplettering begärs flera gånger. Trots detta kan de inte fångas till hundra procent utan underlaget får ses som "minst" så många kompletteringar. En stor kompletteringsvolym indikerar att åklagarna i hög utsträckning ansett att den slutredovisade utredningen saknar väsentligt utredningsmaterial för att kunna ligga till grund för ett lagföringsbeslut.

Lagförda personer: Antal personer med lagföringsbeslut på någon brottsmisstanke i ärendet. Lagföringsbeslut definieras nedan.

Lagföringsbeslut: I begreppet lagföring ingår åklagarens beslut om åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse (inklusive straffvarning) – det vill säga att brottsutredningen avslutas utan någon påföljd – samt beslut om företagsbot.

Andelen lagföringsbeslut av antal brottsmisstankar med beslut: Antalet brottsmisstankar för vilka lagföringsbeslut fattats dividerat med det totala antalet brottsmisstankar med beslut, dvs. där beslut om lagföring eller avskrivning fattats. Måttet används av Åklagarmyndigheten som totalmått på andelen lagföring för alla de misstankar som hanterats av åklagare. Detta mått skiljer sig åt från det polisen använder sig av, se **Lagföringskvot**.

Lagföringskvot avser **andelen positiva lagföringsbeslut där förundersökning letts av polis eller åklagare av beslutade brottsmisstankar:** Antalet brottsmisstankar för vilka lagföringsbeslut fattats dividerat med antalet lagföringsbeslut samt beslut att inte väcka åtal i polis- och åklagarledda förundersökningar. Detta mått används inom polisen och skiljer sig från det mått som Åklagarmyndigheten använder genom att det inte avser beslut att lägga ned (eller inte inleda) förundersökning. Måttet används som ett kvalitetsmått på färdiga förundersökningar.

Effektiv lagföringskvot. Andel positiva lagföringsbeslut, exklusive åtalsunderlåtelse som inte avser ungdomar under 18 år, av beslutade brottsmisstankar i ärenden där förundersökning letts av Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

Medelgenomströmningstiden för bearbetade ärenden: Från inledd förundersökning till avslutat ärende, dvs. antingen redovisat till åklagare eller nedlagt. Tas fram genom att dividera summan av alla dagar ärenden har varit öppna med antalet bearbetade ärenden. Måttet används inom polisen.

Medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare: Från inkommet ärende till redovisat till åklagare. Tas fram genom att dividera summan av genomströmningstid i dagar för ärenden redovisade till åklagare med antal ärenden redovisade till åklagare. Måttet används inom polisen.

Nedlagda ärenden: Antal ärenden som slutredovisats genom nedläggning innan utredning startats eller nedläggning av pågående utredning. Ärendet läggs ned genom beslut av Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

Nedlägningsandel: Andel nedlagda ärenden av avslutade ärenden.

Uppklaringsbarhet har grupperats i fyra grupper. Syfte med indelningen i grupper är att tydliggöra i vilken mån ett brott är möjligt att klara upp.

Ej brott, preskription mm: Brottsmisstankar som det under utredningen/handläggningen framkommer att de inte kan eller ska leda till lagföring. Exempelvis kan det under utredningen framkommit att det inte är brott som lyder under allmänt åtal, det anmälda kan vara ringa fall eller inte brottsligt. I gruppen ingår även om gärningen är preskriberad och om den misstänkta har avlidit.

Förundersökningsbegränsning, särskild åtalsprövning: Brottsmisstankar som inte bör utredas av t.ex. processekonomiska skäl. Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte alls utreds. Särskild åtalsprövning krävs vid vissa typer av brott, sådana brott får inte alls eller bara under speciella förutsättningar åtalas av åklagare.

Svårutredda, bevisproblem: Inbegriper brottsmisstankar med mycket varierande grad av förutsättning för lagföring, men åtminstone med någon teoretisk möjlighet till detta. Exempel är bevisproblem, att brottet skett utomlands och att den misstänkte är på okänd ort eller utomlands.

Lagförda: Brottsmisstankar som avslutats med strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal eller företagsbot.

Utöver detta fattar åklagare beslut av administrativ karaktär vilket innebär att handläggning inte ska ske vid Åklagarmyndigheten. Det kan exempelvis vara brottsmisstankar som avser misstänkta under 15 år, brottsmisstankar som ska utredas ytterligare av polisen innan de eventuellt ska hanteras av Åklagarmyndigheten, eller dubletter som ska tas bort. Gruppen ingår inte i resultatredovisningen i denna rapport eftersom åklagare i dessa fall inte tagit ställning i åtalsfrågan.

Utredningsandel: Andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden (ärenden med inledd förundersökning).

Ärenden redovisade till åklagare: Antal ärenden som redovisats till åklagare avser de brottsärenden som i polisens register redovisats till åklagare och därmed avslutats i myndighetens diarium. Innehåller ärenden som redovisats till åklagare med:

- FU-protokoll
- FU-anteckning
- RB 23:22

Öppna ärenden: Detta avser det mått som används inom polisen för både åklagar- och polisledda förundersökningar. Antal öppna ärenden mellan inskrivningsdatum och efterfrågad tidpunkt. Hänsyn tas inte till om ärendet har slutredovisats och återupptagits under perioden. Antalet beräknas per den sista varje månad vid ett fastställt körningstillfälle nästföljande månad.

Bilaga 3 - Brottindelning

Särskilt om indelningen av brottskategorier

Polisens utredningsresultat redovisas och bedöms normalt utifrån elva brottskategorier grupperade i tre brottsområden. Denna redovisning påverkar utfallet för brottskategorierna *trafikbrott* och *övriga specialstraffrättsliga brott* då dessa berörs av RIF-anpassning²¹ och driftsättning av Pust Siebel.

I statistiktabeller har det därför tillkommit ytterligare en brottskategori (övrigt, bötesbrott m.m.). Denna ytterligare indelning har varit nödvändig för att över tid kunna följa upp och bedöma utvecklingen inom brottskategorierna trafikbrott och övriga specialstraffrättsliga brott.

Den bakomliggande orsaken till den ytterligare indelningen är driftsättningen av it-systemet Pust Siebel i februari 2013 och den RIF-anpassning som gjorts i systemen. Anpassningen påverkade innehåll och omfattning av brottskategorierna *trafikbrott* och *övriga specialstraffrättsliga brott*. RIF-anpassningen innebar att endast de trafikbrottskoder som omfattades av trafikbrottslagen (1951:649), övriga trafikbrott med fängelse i straffskalan och sjölagen (1994:1009) kunnat registreras under brottskategorin *trafikbrott*.

Övriga polisspecifika trafikbrottskoder²² har istället registrerats på brottskod 9001 som ingår i brottskategorin *övriga specialstraffrättsliga brott*. Brottskod 9001 används för alla övriga bötesbrott som inte har en egen brottskod.

Brottskod 9001 har därför exkluderats från brottskategorin *övriga specialstraffrättsliga brott* och förts till brottskategorin *övrigt, trafikbrott m.m.* Till denna brottskategori har även trafikbrottskoderna 3006 (smitning) och 3161 (övriga trafikbrott med fängelse) förts. Detta beror på att polisen även registrerat trafikolyckor på dessa brottskoder vilket gör att inte heller dessa är jämförbara över tid. Dessa två brottskoder finns dock med i statistiken över lagföringskvot och effektiv lagföringskvot eftersom det inte redovisas några trafikolyckor till Åklagarmyndigheten.

Rikspolischefen beslutade den 20 februari 2014 att Pust Siebel skulle avvecklas under 2014. Orsaken till detta var att användandet av Pust Siebel inneburit problem med både teknik och användarvänlighet. Avvecklingen har genomförts och under senare delen av 2014 har ärenderegistreringen därför i stort sett återgått till det normala. Även om ärenderegistreringen återgått till det normala kommer den särskilda indelningen av brottskategorier att behöva användas ytterligare ett antal år.

Våldsbrott

I brottskategorin ingår bland annat

- misshandel enligt 3 kap. 5–6 § BrB
- våldtäkt enligt 6 kap. 1, 4 § BrB
- olaga hot enligt 4 kap. 5 § BrB
- rån mot privatperson enligt 8 kap. 5, 6 § BrB
- grov kvinnofridskränkning enligt 4 kap. 4a § BrB.

²¹ Rättsväsendets informationsförsörjning.

²² Brottskoderna 3101, 3102, 3111, 3112, 3141, 3151, 3171, 3202, 3204 och 3291.

Övriga brott mot person

Brottskategorin består bland annat av brottstyperna

- ofredande enligt 4 kap. 7 § BrB
- ärekränkingsbrott enligt 5 kap. BrB
- hemfridsbrott (olaga intrång) enligt 4 kap. 6 § BrB
- dataintrång enligt 4 kap. 9 c § BrB
- sexuellt tvång/övergrepp/ofredande enligt 6 kap. BrB (ej våldtäkt)
- vållande till annans död enligt 3 kap. 7, 10 § BrB
- vållande till kroppsskada eller sjukdom enligt 3 kap. 8, 10 § BrB

Skadegörelsebrott

Brottskategorin består av

- skadegörelsebrott enligt 12 kap BrB.

Tillgreppsbrott exkl. butikstillgrepp

Brottskategorin består av

- tillgreppsbrott enligt 8 kap. BrB, exklusive rån och tillgrepp i butik, varuhus o.d.

Narkotikabrott

I brottskategorin ingår bland annat brottstyperna

- innehav och bruk av narkotika samt överlåtelse enligt narkotikastrafflagen (1968:64)
- dopningsbrott enligt lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.

Trafikbrott

I trafikbrott ingår

- brott mot trafikbrottslagen (1951:649)
- brott mot sjölagen (1994:1009), 20 kap.
- vållande till annans död i samband med trafikolycka, enligt 3 kap. 7 § BrB och övrig trafiklagstiftning.

De vanligast förekommande brottstyperna i trafikbrottslagen är olovlig körning/grov olovlig körning, rattfylleri/grovt rattfylleri och rattfylleri under påverkan av narkotika.

Vissa brottskoder har lagts i en egen kategori (*övrigt, trafikbrott m.m.*) vilka redovisas nedan.

Tillgrepp i butik

I brottskategorin ingår brottstypen

- stöld, snatteri utan inbrott från butik, varuhus, kommersiell utställningslokal, enligt 8 kap, 1, 2, 4 § BrB.

Bedrägeribrott m.m.

Brottskategorin består av

- brott enligt 9 kap. BrB – bedrägeri och annan oredlighet
- brott mot bidragsbrottslagen (2007:612).

Ekonomisk brottslighet

Området omfattar allt arbete för att förebygga, utreda och lagföra ekonomisk brottslighet. Med ekonomiska brott avses brottsbalken 11 kap. brott mot borgenärer m.m., lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., skattebrottslagen (1971:69), aktiebolagslagen (1975:1385), insiderlagen (1990:1342) eller lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument, lagen (1986:436) om näringsförbud. Ärenden om dessa brott ska i princip enbart handläggas av Ekobrottsmyndigheten men det förekommer i undantagsfall att sådana brott inkommer till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Övriga BrB-brott

Brottskategorin består av ett antal kapitel i brottsbalken. Det mest tongivande är

- 10 kap. BrB – förskingring och annan trolöshet.

Övriga specialstraffrättsliga brott

I brottskategorin ingår brott mot specialstraffrätten (exklusive trafikbrottslagen och narkotikabrottslagen), såsom

- brott mot alkohollagen (2010:1622)
- brott mot vapenlagen (1996:67)
- brott mot knivlagen (1988:254)
- brott mot miljöbalken (1998:808).

Övrigt, trafikbrott m.m.

Brottskategorin omfattar de brottskoder som inte infördes i Pust (se förklaring ovan). Dessa är 3101, 3102, 3111, 3112, 3141, 3151, 3161, 3171, 3202, 3204, 3291 och 9001.

Brottskoder för särskilt viktiga samverkansområden

Sexualbrott

0610, 0611, 0613–0616, 0621–0628, 0631–0638, 0640–0682, 0684–0699, 9601–9606.

Brott mot barn

0351, 0353, 0354, 0362, 0364, 0409, 0418, 0420, 0422, 0423, 0426–0429, 0440, 0441, 0450–0453, 0470, 0472, 0474, 0476, 0478, 0480, 0481, 0610, 0611, 0615, 0616, 0621, 0623, 0625, 0627, 0637, 0640–0647, 0652–0659, 0668–0676, 0681, 0682, 0684–0699, 9301–9348, 9601–9604, 9806–9809.

Våld i nära relation

0411, 0412, 0422–0425, 9349, 9351, 9353, 9355.